

ZSIDÓ UJSÁG

A MAGYAR ORTHODOX ZSIDÓSÁG HETILAPJA • MEGJELNIK HETENKINT EGYSZER

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, VII., SIP UCCA 10.

TELEFON: József 125-90.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:

GROSZBERG LIPÓT

ELŐFIZETESI DIJ: 1 EVRE K 240.000

" " 1/2 " K 120.000

" " 1/4 " K 60.000

Postachequekonto szám: 50.791.

Árvizveszedelem és gátépítés.

— Reflexiók a budapesti „Machzike Hádász“ felélesztéséhez. —

Szeretettel és tisztelettel üdvözljük a magyar orthodoxia reprezentánsainak gyülekezetét, a mely a „Machzike Hadasz“ zászlaja alatt akar harcolni a régi zsidó értékek megőrzéséért, a mult kincseinek a jövő számára való átmentéséért, a vallásosságának a zsidó élet minden megnyilvánulásában való döntő voltáért. Szép és nemes munkát végzett már eddig is e téren a nyugatmagyarországi Machzike Hádász. A Budapesten megalakított ilyennevű egyesület új erőgyarapodást, vállvetett munkálkodást, közös célkitűzést, bajtársi munkakedv-fokozást jelent a nagy és szent cél érdekében.

A mikor az egyesület megalakításához fognak, az ország területének egy részében árvizveszedelem van. Százerek aggódó és fohászokodó lelkületét tükrözteti vissza Jesájo szava: „ישמח ועבר וגו'“ „áradozik és terjed, már torkig ér, szétterjesztett szárnyai betöltik az országot — légy velünk, ó I-ten!“ Az árvizkatasztrófa megszűnte után a gátak megerősítése, a rések betömése révén kell majd újabb bajoktól megóvni parti lakókat.

Vallástörvényeink kiépítőinek mindig az volt a törekvése, hogy a vallási életünket a külvilág árvizveszedelmének sodra ellen megvédje. A kiméletlen pénzahajszá, a romboló élvezetvágy, a tagadásra, kételkedésre és léhaságra beállított életfelfogás, a materializmus a zsidóság ősi falait egyre ostromolja. Szükség van a gátak megerősítésére. Ezért neveztetik Mózes „אבי גדר“ a gátépítők atyamesterének. Ezért korholja Jechezkél a hamis prófétákat, a gerinctelen behódolókat, az elvtelenségüket békéltető szavakkal való takargatókat „לא עליהם במריצות ותגדרו גדר על בית ישראל לעמוד במלחמה“, „nem állottatok ki a résekre, nem töltöttétek fel a gátat Izrael háza számára, hogy megállhasson háboru idején“.

A kik e héten összegyűltek Budapesten a Machzike Hádász megalakítására, tudatában vannak a helyzet komolyságának, az

orthodoxia várfokát nyaldosó árviz veszedelmes voltának. Mindnyájunkban él a szent hevület Jesájo próféta szavainak megvalósítására „וקורא לך גדר משובב נתיבות“, „Gátépítőnek, lakatlan ösvények megművelőjének fogsz nevezeteni.“ Minden jó érzésű zsidónak ezért szeretettel és hűséggel kell csatlakozni a munkához. A ki habozik, a ki fitymál, a ki elvonul magára vonja a „gátszakítás“ bűnét és a lelkiismeret kigyómarását, mint irva van az életet áttekintő Kohelesz könyvében „א כי גאת רמבול“ „a ki gátat rombol azt a kigyó megmarja.“

Az új vezetőség nyílt szemmel objektív ítélőképességgel szemléli — remélhetőleg — a zsidóság mai helyzetét, a mely sokban különbözik a régi zsidóság viszonyaitól. A háboru nagy eltolódást jelent különösen az ifjuság lelkében. Nem szabad elfelejtenünk azért a midrásnak mélyértelmű megjegyzését a fennidézett koheleszi szavakba. „Ki törte át a gátot? Dina, Jákob leánya, a kit elcsábított a pogány ifju וחתיה וישבין דארין כשהיו אביה ואחיה וישבין דארין בבית המדרש יצאה היא לראות בבנות דארין“ Amig hozzátartozói a besz-hamidrosban ültek, ő elvegyült a külvilágban.“ — E megjegyzés vonatkozik az orthodoxia nagy rétegére is, amelyet már nem lehet kizárólag a besz-hamidrosból kormányozni. A cél régi legyen, de az eszközök legyenek újak. Az ó bort új tömlőkbe kell önteni. A gátépítést se lehet kizárólag a régi anyaggal és módszerrel folytatni.

A kor követelte új propaganda eszközök legfontosabbika az orthodox sajtó. A kinek még nem kell semmiféle sajtó, azt nem kell meghódítani, a kinek már nem kell orth. sajtó az elsodródott és elveszett a Machzike Hádász céljaira. Akiket azonban az árviztől még meg akarunk menteni, azok számára építsünk gátat. A gátépítés műve az orth. sajtó kiépítésével lesz csak tartós és a jövő nemzedékre kiható!

A jesivák problémái.

A jesivák problémájának megvitatása hétről-hétre újabb gondolatokat vet fel, újabb hajtásokat fakaszt. Jelen számunkban közölt cikkeink a jesivából kikerülő ifjúság elhelyezkedési lehetőségével foglalkoznak. A kérdés aktualitását, különösen a mai nyomasztó gazdasági viszonyok közepette, bajosan lehet tagadni. Lapunk irányának és céljának megfelelően, természetesen ügyelni fogunk arra, hogy a hozzászólások a régi jesiva jövőjét ne veszélyeztessék és a kereteken túl ne nőjjenek. Szent meggyőződésünk, hogy közzétett cikkeinkből — melyeket a tiszta שם שמים diktál — az orthodox közönségre csak áldás fakadhat. (Szerk.)

Sok érdemes és érdekes hozzászólás tartja felszinen a jesivák problémáit. Mintha azonban a probléma alapját kikerülni igyekeznének.

Fontos bizonyára a tanrendszer megállapítása, fontos vajjon rabbi, avagy rosjesiva vezesse-e a tanfolyamot, fontos a tanrend magállapítása s a tanítás helye (falú, avagy város), *legfontosabb azonban, mi lesz a jesivákba özőnlő ifjúsággal?*

A gyermek nem törődik jövőjével, nem is szabad evvel törődnie, de a már serdülő ifju előtt felvetődnek a lét problémái s felvetődik az életbevágóan fontos kérdés: mi lesz velem, hol és miként keresem meg a kenyeremet?

A régi idők jesiva ifja előtt nem volt ez probléma. Az ifju tanult, míg megházasodott s apja, vagy apósa segítségével üzletet nyitott. A talmud foliánsaiba került ifju előtt nem feketélt a jövő bizonytalansága. A jesiva egy teljes nevelő rendszer végső fokát képezte. Igazi „éc chajim“ volt, bevezette őket az életbe. Meg volt a harmonia iskola és élet között.

Mig azonban a jesiva ugyanaz maradt — az élet megváltozott. Ritkaság és kivétel számba megy a régi időkben divott általános benőstülés, az élet fokozódó igényeket támaszt, a gazdasági élet harcára készülni kell.

Meg kell teremteni az *átmenetet az iskolából az életbe.*

Ez a jesiva *igazi* problémája.

Akik az apai üzletbe lépnek majd be, kiknek szüleit anyagiakkal áldotta meg az Ur, azok részére kisebb probléma az élet. Ám a probléma nem a gazdagok, hanem a többség, a „bné anijim“ számára kér megoldást.

A külföldi zsidóság, melynek nagyobb a fogékonysága az élet problémáival szemben, különböző kísérleteket tett. Az Aguda műhelyeket rendezett be Bécsben, hol az erre hajlamot érzők délutánonként valamely mesterségben nyertek szaksteri kiképzést. Példaképen említem meg a németországi iskolákat, hol kereskedelmi tanfolyam működik a jesivák mellett.

Hogy a mi sajátos viszonyaink között melyik s miképpen felelne meg — ez a megoldásra váró probléma!

L. Győr.

A jesivák problémái rovatában eddig sok mindenről szó esett, így többek között a tananyag módosításáról is, amelyhez csak annyi hozzá fűzni valóm van, hogy ezt csak az arra hivatott דורי דורינו שלימים nagyjaink döntésére bízhatjuk. Egy sokkal fontosabb és különösen egy a mai időben aktuálisvá vált ügyet akarok én ezzel felszínre hozni és arra közéleti férfaink figyelmét felhívni. Lássék bár javaslatom különösnek is, ujnak is, mégis megpenditem a hirt, mert több, orthodoxiánkban közszereplő férfi illetően való véleménynyilvánítása inspirált engem, hogy ahhoz ezuton hozzászóljak. Javaslatom támaszál mindenekelőtt annak indítóokát ismertetem.

Meggyőződésből tudom, hogy a jesivákban tanuló bocherjaink — értve ezalatt a középosztályukat — a mai életlehetőségek káoszában és a mai kor jövőre gondolkozása folytán 17-18 esztendejük betöltése után, a jövő létfenntartás eshetőségein kezdenek gondolkodni. Ez természetesen az eddigi nyugodt és gondmentes élet közepette elért előrehaladásuk tökéletesítésének meggátolásával egyenlő, סוקן מידון

erre feleszmélnek, ott is hagyják a jestvát és miután a rideg kenyérharc folytán nincsenek abban a helyzetben, hogy időközönként fejlesszék abbahagyott tanulmányaikat, napról-napra veszítik el tudásukat. —

— אם העובני יום יומים אעובך —
Létesítsünk tehát oly intézményt, melynek zászlaja alá tömörüljenek az országban lévő orthodox kereskedők, gyárosok, iparvállalatok tulajdonosai és minden más szakmabeli jómódu férfiu. *Vállalja mindegyik magára egy-egy kizárólagosan 20 éven felüli, tanulmányaiában valamelyes tökéletességgel bíró, jóviselkedésű bocher — kiről mindezen adatok valódiságát rabbija is bizonyítaná — saját szakmájára való kiképzését és a szakma elsajátításának időtartamára teljes ellátását.* Szerény véleményem szerint a jesivából időközönként kikerülő 20 éven felüli bocherokat mindenkor el lehetne helyezni orthodoxiánk módos férfiai között. Így aztán kettős célt szolgálna ezen intézmény. Először azt, hogy alkalmat nyujtának ezzel bocherjainknak, hogy 20 éves korukig nyugodtan, gond- és minden jövőre való gondolkodástól mentesen szentelhessék magukat a תורה-nak, továbbá pedig azt, hogy mint szakmával vagy kereskedelmi ismeretekkel bíró férfiak, kiknél ezuttal párosulna עם דרך ארץ bátran léphetnék át az élet göröngyös mezejét az I-tenben vetett bizalommal.

Blasz Hermann, (Győr).

SKREK szálamit kérjen minden orthodox élelmiszerüzletben.

A Kszáv Szófer valamelyik nagyon tudatlan bócherjének ezt írta bizonyítványába: „vedajme hü l'málaché háserész“, hogy hasonlít ő a szolgálattelvő angyalokhoz. — Rebbe, — kérdezte a ros jesiva — hogy is adhatott ennek a tudatlannak ilyen bizonyítványt? — Megmagyarázom, — felelte a nagy rabbi. — Kedűseban mondjuk: K'vajdaj molé ajtom . . . m'sor-szov sajalim ze loze, ajé m'kajm k'vajdaj? Az angyalok tehát nem tudják, hol van az I-ten dicsőségének székhelye . . . nos, ez a bocher sem tudja, hol lakik az I-ten. Tehát „dajme hü l'málaché háserész“.

A budapesti Machziké Hádász egyesület alakuló közgyűlése.

A mint a múlt számunkba megírtuk a zsidó vallási élet fellendítését szolgáló budapesti Machziké Hádász egyesület a melynek területe Pest, Szolnok, Nógrád, Hont, Komárom, Tolna, Somogy, Veszprém, Békés, Bihar vármegyékre terjed, keddre, december 29-ére tűzte ki alakuló közgyűlését.

Az orthodox hitközség besz. hamidrosát színültig megtöltötte az érdeklődő közönség jóval a kitűzött óra előtt. Egymásután jöttek a magyar orthodox rabbikar tekintélyei, a kiket a közönség a Tóranak járó tisztelet érzésével üdvözölt.

A jelenlevők közül ott láttuk, Baum vörösvári, Dr. Dohány halasi, Goitein högyészi, Grosz József budai, Grosz Manó sarkadi, Herskovits pesti, Jungreis J. nógrád-berceli, Lőrincz nagy-orosi, Pressburger bonyhádi, Silberstein Józsuá és Silberstein Dávid váci, Steif pesti, Sussmann pesti, Ungár nagytétényi, Welcz tinnyeai főbbakat és rabbikat.

Silberstein Józsuá váci főrabbi szel-lemdus beszéddel nyitotta meg a gyűlést. Jákob atyai intelmmel fordult — ugymond — gyermekeihez „הקבנו ושמי“ gyűljetek egybe Jákob gyermekei és halljátok Izrael apátoznak tanítását.“ A gyülekezet alkalmas a szunnyadó lelkek felébresztésére. Igazán lelkesedni csak a tömeg tud. Következésképpen egy szent ügy gyülekezetének lelkesedése a gyülekezet állandósága által válik tartóssá. Ezért folytatam Jákob ősatyánk szavaival „האם יאמר“ „állandósuljon gyülekezetetek“ és megmondom nektek באהרית הימים „hogy a későbbi nemzedékre hatólag is nagyot vittetek véghez“ Szent a mi ügyünk, szent a mi célunk, a jó I-ten végtelen áldása kísérje munkánkat. —

E nagy lelkesedéssel fogadott beszéd után az elnöklő Sussmann Viktor volt csuzi főrabbi, jelenlegi pesti rabbi szólalt fel. Üdvözli a megjelenteket és örömmel konstatálja a

zsidó tömegeknek a szent ügyért való lelkesedését. Bejelenti, hogy Reich Koppel bpesti főrabbi, kir. tanácsos, gyengélkedésére való hivatkozással kimentette magát Átala küldi a patriarcha korban levő ősz főrabbi meleg üdvözlését és a jó I-ten áldását kívánja az egyesület működésére. Többek között ismertette a „Machziké Hádász“ egyesület célját. Az egyesület programja a vallásos élet előmozdítása. Ügyelni a תפילין ומצוות és az ipari munkával előállított kóser cikkek ritualitására. A vidéki kicsiny teherbírára képtelen hitközségekben Talmud Tórák felállítására. Szükséges törvényismertető könyvek kiadása. Továbbá a szombattartó munkakeresők díjtalan elhelyezése.

„Áldva legyen, ברוך ה' אלהינו, aki a Mindenható nevében csatlakozik hozzánk.“ Nehéz feladatra vállalkozunk — ugymond — de szent a mi ügyünk. Nem új munkát kezdünk. A „Machziké Hádász“ már a háboru megkezdése előtt működött. Sajnos, a pusztító háboru és még pusztítóbb következményei az egyesületet is megbénították működésében. Ám a szent ügy újból lelkesedést plántál a szunnyadó lelkekbe és új munkára szólít bennünket. Adja a Mindenható, hogy működésünk sikeres legyen a zsidó vallási élet megerősítése terén. —

Ezután Frankl Adolf, az orth. központi iroda nagytekintélyű elnöke, üdvözölte melegen az újjáéledt egyesületet, Majd óbudai Freudiger Ábrahám, a bpesti hitk. elnöke tolmácsolta a hitk. üdvözlését. Beszédében a bpesti hitközség legmesszebb támogatását ajánlotta fel.

Utána Paskusz Károly, a csornai „Machziké Hadasz“ agilis elnöke üdvözölte a testvéregyesület nevében a gyűlést. Ismertette a Machziké Hadasz egyesületek magasztos hivatását. Magas szárnyalású beszédében a zsidó vallási ügyek e lelkes harciosa a budapesti Machziké Hadasz jelentőségére mutatott rá. Mivel a

magyar orth. zsidóság vezéralakjait látja az élen, ennél fogva vezető szerepet tulajdonít annak. Lelkesítő beszéde nagy hatást tett a jelenlévőkre.

A vidéki hitközségek nevében Silberstein Dávid váci rabbi üdvözölte a gyűlést, lelkesítve őket a szent munkára.

Kahán-Frankl Samu, az előkészítő bizottság elnöke, ismertette az alapszabályokat, amelyeket a gyűlés némi módosításokkal egyhangulag elfogadott.

Az egyesület munkakörének megállapításánál magas nivóju vita fejlődött ki, amelyen résztvettek: óbudai Freudiger Ábrahám bpesti hitk. elnök, Dr. Dohány József kiskunhalasi főrabbi, Korein Dezső, Silberstein Dávid váci rabbi, Steif Jonátán pesti rabbi, Grosz Manó sarkadi főrabbi, Schlesinger Adolf és óbudai Freudiger Károly.

Miután a tagsági díjat hat pengőben állapították meg, rátértek a vezetőség megválasztására. Megválasztattak egyhangulag: Reich Koppel budapesti főrabbi (elnök), Sussmann Viktor pesti rabbi (ügyvezető alelnök), óbudai Freudiger Lipót Budapest és Ausch Ignacz, Bonyhád (ügyvezető társelnökök), Steif Jonátán pesti rabbi, óbudai Freudiger Ábrahám, Frankl-Kahán Samu Budapest, Silberstein D. L. váci rabbi, Ungár S. Paks, Rauchwerger Salgótarján (előjárósági tagok); továbbá Klein Márkusz Budapest, (pénztárnok), Weisz Mór, Budapest és Fischmann P. Jászkarajenő, (ellenőrök), Dr. Deutsch Adolf iskolaigazgató, Budapest. (tiszteltbeli főtítká). Választmányi tagok lettek Budapestről: Bohrer Feivel, Deutsch Géza, Duschinszki M. Ehrenfeld S., Fischer A., Frankl Adolf, óbudai Freudiger Károly., dr. Friedmann Izidor, Groszberg Lipót, Grünwald Gusztáv, Hartstein Lajos, Knöpfler N., Korein Dezső, Löffler Henrik, Pfeffer M., Reitmann Manó, Róth Henrik, Schle-

singer Adolf, Schlesinger József, Spitzer Jakab, Stern Sámuel, Strauszmann N., Tauber Simon, Weinstock Vilmos, Zwiebel N. Vációl; Hermann J., Hirschfeld S., Hönig S. Löwinger S. Schmiedl S. Bonyhádról: Krausz S., Kritzei D., Márkus J. Halasról: Löwin J. Kecskemétről: Grünfeld Gyula. Tabról: Hoffmann M. Kiskőrösri: Gottlieb J. Soltvadkertről: Kritzer J. Paksról: Ausch S. Deutsch A., Kohn Viktor. Salgótarjánból: Rosenbergs J. Balassagyarmatról: Schwarcz H., Weisz Akiba. Hőgyészről: Strausz J.

Az egyesület még egy 150 tagu képviselőtestületet fog választani. — E testületnek tiszteletbeli tagjai a területén levő orthodox hitközségek rabbijai és elnökei.

*

Lelkesedéssel és szent elhatározással, a buzgóság és együvértartozás jegyében oszlott szét a gyűlés. Reméljük, hogy az előfeltételek meg-alapozása, az alapszabályok megerősítése után fellendül az áldásos munka, a legnemesebb értelemben vett konstruktív és építő munka.

TÁRCA.

József

Irta: Eckstein Nándor.

I.

Memphisben „Somu“-t (az aratás napját) követő második napon tarka neptömeg hullámszórt föl és alá a nagy vásártéren. Lybia, Kus, Assur, Babylon és Kédor kereskedő népei találkozót adtak egymásnak áruik kicserélésére. Százegernyi neptömeg s pokoli zsvaj között egy karaván vonult keresztül a vásártéren s a rabszolgapiac felé tartott. Ruházat után itélve, távol keletről — a fűszeres Arábiából valók voltak. Egy pillanatra, a merre elhaladtak, megszűnt a zsvaj s minden szem feléjük fordult. A karaván élén, földiszitett tevén, félmeztelen ifju ült. Aranyszőke haja fodrosan borult a büszke, magas főre. Szomorosan egykedvű tekintettel nézett maga körül. Alabástrom fehérségű arcát szende pir borította. Minden szem feléje fordult. Egy lovascsapat jött a karavánnal szemben, melynek élén fehérszörű paripán Potifár, a nagy Fáraó testőrpapancsnoka, lovagolt. Paripája egy pillanatra a teve látá-

Legyen az irányítók jelszava: חוק ותחוק בעד עמנו וערי אלוקינו egyes és közösség buzgolkodjék népünkért és hitközségeinkért.

A szirtek és a kertek.

Irta: Dr. Dohány József.

וצור מעוד לא זכרת על בן השעי נשעי נעמנים וזמרת זו תורענו (Jesájó 17.).
Konzervatív házaink megbarátkoztak immár a ténnyel, hogy leánygyermekünk is kenyérkereseti pályán működjenek. Ne kutassuk, helyese vagy nem!

Hirnév, érvényesülés, dicsőség, illatterhes korlevegő rádióhullámai eljutnak még oly kemény sziklával övezett hajlékba is. Ha még hozzá oly nagyszerű felvevő állomások vannak, mint finom idegzetű leányok! És mihelyt úgy érzi, hogy szülei mindezt nem képesek neki megszerzeni, feljogosítva érzi magát, hogy saját maga gondoskodjék minderről.

Mit tesz? Vegyünk csak egyet: üzletbe lép. Alkalmazott lesz. Megindul a hajszja. Érvényesülni, emel-

kedni! A szükkerítésű ház keskeny ugródeszkájáról egyenesen a nyílt élettengerre. Nem kell-e hogy elmerüljön, ki soha életében uszni nem tanult? Észreveszi, hogy modor, formák, társalgási nyelv, izlés, világirodalmi és szakismeretek az uszóhártyák, melyek segélyével másokat megelőzhet! Rendelkezik ezekkel? Dehogy! Hol szerezte volna meg ezeket? A szülőktől, kik esetleg mindezekről messze esnek? Az intézetekben, melyek — nincsenek? Melyekről elfelejtettünk gondoskodni? Megszerzi tehát maga. És vajjon honnan? A legkedvezőbb eset: olvasás útján. Ki válogatja meg olvasmányait, ki adja a könyveket a kezébe, honnan merít? A prófétával szólhatunk: וצור מעוד לא זכרת על-בן השעי נשעי נעמנים — „És arra nem gondoltál, hogy a Szirt a segítő, ezért ültetted üdvösségre kertét és tele tüzdelted idegenből hozott vesszőkkel!“ Csak komor sasok rakják fészükét sötét szirtek szakadékaiba, apró, szinestollu madárkák szintarka kertek virágain himbálják inkább magukat. Erős akaratú, fegyelmezett egyéniség nehezen bír ama elhatá-

doztak agg atyjánál, ki őt féltő gondna nevelte s tanította.

Szive fájt, — nagyon fájt. Nem látni többé a kék Jordánt, a hótól fehérlő Hermon. De mindennél jobban fájt, hogy testvérei őt csalán eladták. Eszébe jutottak anyja, Ráchel szavai, melyek ennek sirjából hozzá felhangzottak, mikor az őt elhurcoló arabsok engedelmével arra leborult volt. „Ne félj édes gyermekem!“ — hangzott föl a mély sirból a gyermekéért aggódó anya hangja — én mindenütt veled leszek. Az Örökkévaló nem hagy el, légy erős és jámbor.

Gondolataiból egyszerre nagy lárna s kiabálás verte fel; mapához térve körülnézett s ekkor látta, hogy egy hatalmas földiszitett bika vadul rohan föléje. A bika már tíz lépésnyire volt tőle. Ápis volt, az egyiptomiak szent állata; kis-abadult az egyiptomiak szent állata; kis-abadult a templomból. Utána tömérdek nép, katonák s papok rohantak. Józsefen szerencsétlenségére a biborvörös köpeny volt, mi csak olaj volt a tűzre. Eszébe jutott, hogy nem szabad ezen állatot megölni, (pedig hosszú tör volt az oldalán) mert halál fia, ki az apist megöli, kitérni már nem volt ideje. Lekapta hát biborvörös köpenyét s ez a bika fejére dobva, hirtelen az állat hátán

II.

József a malomból hazajövet honnan egy csoport rabszolga lisztet hozott) biborvörös köpenyegébe burkolódzva a csoport élén haladt. Ő volt a csoport felügyelője. Magába mélyedve, apathikusan szemét a földre szegezve, lassu léptekkel haladt az utcán. Föl sem tekintve, nem érdekelték a járókelők, pedig minden szem őt nézte. Szépségében férfi és nő egyaránt gyönyörködött, de nevetni őt senki sem látta. Gondolatai távol kalán-

rozásra jutni, hogy fekete sziklákba épített házba költözzön, melynek kormos csucsai merednek reá, akkor, midőn kertvilla, mit szökőkút har-matja öntözött, tüzelő rozsabokrai fonnak körül, int felé. És ezt várjuk mi eme lepkeszárny leánylelkektől?

Ki fegyelmezte az ő lelkét? Ki edzette az ő akarását? Ki birt ama képességekkel, hogy megértesse vele, hogy a mi tórasziklás házainkban, ami erkölcszirtes irodalmunk révén ugyanazon eredményre juthat? Ki magyarázta meg nekik, hogy műveltség csak egy van: a kifinomult lélek, mely saját arculatához idomítja a mozdulatok finomságát, a fellépés előkelőségét, a nyelv csiszoltságát. Hány szülő képes e tisztet betölteni? E gyermekek nem láttak egyebet gyöngye szemekkel, mint eme sziklák komolyságát és azt hitték, hogy ez szomorúságot jelent; csak törős csucskokat, mikről mit vélték egyebet, hogy azok minden örömet véresre sebeznek. Ki vezette őket ama rejtett ösvényekre, hol üde alpesi virágok nyílnak, az ártatlanság nyugalomának a megkísértés minden forró szelők hervasztó lehelletével dacolni tudó virágai! Ki mutatta meg nekik a sudaras tölgyeket, a jellemzilárdaság örökzöld hithűséges pal-

termett s két kezével a köpenyt a bika szeméhez szorította. A köpenytől a bika nem látott, egy pillanatra megállt s ez elég volt. A katonák megkötötték a bikát, Józsefet pedig vállukra emelve diadalmenetben vitték Potifár lakába.

Forró délután a Niluson egy bárka uszott. Hat izmos aethiopiai evezett vele fölfelé. A bárkán Potifár felesége, a szépséges Nuith ült; komornája pávatollakból készült legyezővel kergetve a szunyogokat urnője mellől elmesélte neki, hogy egy rabszolgájuk a városban minap két kezével megfékezte a kiszabadult s megvadult Ápist. Az urnő, kit mindenki érdekelt (csak a férje nem) óhaját fejezte ki, hogy szeretné az ifju rabszolgát látni, kinek szépségéről az egész uton sokat mesélt a komorna, Moiris tavát elérve, a folyam bal oldalához irányítva a bárka lassan partot ért és egy gyönyörű nyári lak előtt megállt. Potifár nyaralója volt. Nuith a bárkából kiszállva a lak felé irányította lépteit. József (ki eddig a városban tartzkodott s nem ismerte még urnőjét) aznap reggel Potifár parancsára a nyári lak felügyeletével lett megbízva. Reggel odaérkezve. már az urnő nem volt otthon, körültekintett s

lérozottságát, mely mindenkit térdre parancsol előtte?! Megmutatták? Dehogy is! Egyik házban a szülők hivatása gátolja őket eme feladatok végrehajtásában, de nagyon sokszor bizony, mondjuk ki bátran, sokkal gyengébb a paedagogiai készségük, semhogy eme feladatokkal megbirkózni képesek volnának! Sajnos, így kél életre a profétai kép: „ők maguk ültetnek kerteket, mit teletüzdelnek idegen vesszőkkel, pedig gyász száll eme virágtermés aratására.“ Megtanulják a nyelv pallérozottságát, de ugyanakkor a lélek durvultságát; elsajátítják a formák szépségét, de ugyanakkor a szellem rutságát, a külső finomságot, de vele a belső romlottságot! Hisz telve e virágok a kor beteg erkölceivel, kifinomult kulturájának hanyatlásnak induló jellemével telített mákonnyal, mely valósággal elbódítja eme érzékeny mohóéhségű leányfejeket!

Meddig nézzük a rombolás munkáját, mit eme rendszer sorainkban véghez visz? Meddig várunk ölbe tett kezekkel és sehol egyetlen megmozdulás, hogy ezen változtassunk? Avagy senkisémet látja az áramlat fenevadját, mely telhetetlen étvággyal, napról-napra újabb és újabb szákmányt tép szét menthetetlenül, kimé-

metett minden szükséges intézkedést.

Nuithnek egy tízéves kisleánya volt, kit Minirinek hívtak, s akit távozásakor vén, de hűséges dajkájára bízott. A gyermek fürödni akart s a folyam partjához sietve, nem vette észre, hogy egy krokodilus a parti homokban lomhán sütkérezik. A gyermek már a folyam vízében lubickolt. Vidám hangjával magára vont a szörnyeteg figyelmét, mely óvatos mozdulattal a gyermek felé kuszott. A gyermek megfordult s ekkor észrevette a közelgő szörnyeteket. A gyermek ijedségtől megdermedve sem mozdulni, sem kiabálni nem birt. A szörnyeteg tátott szájjal egyre közeledett a gyermekhez.

József, szemleutjáról visszatérve, épen a legválságosabb percben ért oda. Habozás nélkül ott termett s egy kezében lévő fadoronggal az állat szemébe vágott. Az ütestől az állat egy pillanatra meghökken s ezt fölhasználta József, a gyermeket ölébe kapta, kifutott vele a partra s hazavitte a félig alélt leánykát. A gyermek ettől a perctől fogva megszerette Józsefet, hogy nem akart tőle elválni s kísérlőjévé szegődött egész nap.

Nuith gyors léptekkel elérte a nyaralót.

let.t nem ismerő agyaraival?! S. hol egyetlen megmozdulás, hogy ezen javítani akarnánk, sehol egyetlen hang, hogy baj van. Vagy valóban virulnak még Chebron rózsái? Nem láttok sehol hervadást?! Hisz még alig rántottam fel eme kert kapuját! Majd még bővebben

Hitközségi élet.

(Az egri aut. orth. izr. hitközség) dec. 26-án tartotta tisztújító közgyűlését. Egyhangú nagy lelkesedéssel Reiner Adolf nagykereskedőt választották meg a hitközség elnökévé, akinek megválasztása széles körökben kelt elégtételt.

(A kunmadarasi orth. hitközségből.) Kunmadarasról jelentekünk, hogy az otlani orthodox hitközség nagyérdemű elnökének, Neuländer Ferencnek kezdeményezésére ezentul minden este a maariv-ima után chümis- és rasi előadásokat tart Friedmann Géza rabbi helyettes. A község tagjai azóta állandóan tömegesen jelennek meg a vallási előadásokon.

Támogassuk az orthodox sajtót!

Elébe futott a kis Miniri, anyja nyakába ugrott s ez össze-vissza csokolta őt (Nuith rajongásig szerette gyermekét). Ez elcsacsogta, hogy mily veszélyben forgott s József hogyan mentette ki őt. Most még inkább vágyódott Józsefet látni mivel megtudta, hogy ő ma ide érkezett. Komornája Józsefet fölkereste, hogy az urnője beszélni óhajjt vele. József a lakban sietett. A terembe belépve, mint Nuith megpillantotta Józsefet, ennek szépségétől elbájulva alig jutott szóhoz. József háromszor mélyen meghajolva közeledett Nuithhoz s megállt előtte.

— Mondd ifju, szólj Nuith, ki vagy, mi a neved, hogy kerülj ide? — Szépséges urnőm, szólj József, bocsáss meg ha untatlak elbeszéléssel. József a nevem. Atyámnak 12 fiu gyermeke van s engem csalárdul elraboltak atyámházától s így kerültem a memphisi rabszolga piacra, hol urad megvett a lélekufaroktól. Bölcődált, a Jordán vize zengett felettem s gyermeki lelkem Sáron liliomainak balzsamos illatát szívta magába. Szabad voltam mint a madár, most pedig kedveseimtől elszakítva örök szolgaságra kárhóztatva kell tenget-

A Steiger-pör utójátéka

Legutolsó számunkban, annak kapcsán, hogy hírt adtunk a Steiger-pörben elhangzott felmentő ítéletről, kiemeltük, azt hogy a lemergi és vele együtt az egész lengyel társadalom megnyugvással fogadta az esküdtek verdiktjét.

Sajnos, ez a huszonnégy óráig tartott nyugalom is annak a bizonyos szélcsendnek bizonyult, amely megszokta előzni a vihart. Kitért a tomboló fergeteg Lembergben is, ahol — mint nekünk onnan jelentik — a diákok, szokolisták és az ugynevezett „rozvoj-szervezet” híveinek ezrei felfegyverzetten tüntettek a zsidók ellen. „Vesszenek a zsidók, vesszenek Steiger védői, vesszenek az áruló esküdtek!” ordította a tömeg, mely azonban a merő üvöltözéssel nem elégedett meg. Mert csakhamar áttörte a rendőri kordont és ugylátszik előre megállapított terv szerint előzönlötte a legközelebbi utcákat, beverte a hazak ablakait és véresre verte a keze ügyébe akadt zsidókat. Hasonlóképpen bezúta Steiger védőjének, dr. Grek ügyvéd házában minden ablakát és csak a rendőrség közbelépésének volt köszönhető, hogy magához az ügyvédhez is be nem rontottak és butorzatát pozdorjává nem törték. — Egyik főmozgatója ennek a zavargásnak a pörből mint terhelő tanu ismeretes, Pasternak nevű lebugy-csillag volt, aki maga is beszédet mondott és azt a gyalázatos hazugságot dobta a tömegbe, hogy a „zsidók dollárjai” vásárolták meg Steiger védőit, az esküdteket, Olszenszkyt és mindenkit, akinek a felmentő ítéletét csak köze volt.

— Vegyük el hát a zsidók dollárjait, — volt a tömeg válasza erre a hecc-beszédre

nem életem. Emberektől elhagyatva még sem adom föl a reményemet, mert bízom az urban, atyám I-tenében az egyetlenegyben.

— Mondj ifju, kérdé Nuith az I-tened segített az Ápis és a Sovku (krokodilus neve, kit szintén I-ten gyanánt imádtak az egyiptomiak) ellen? — Ugy van, eltaláltad, Urnóm, válaszolt József. Mit kívánsz jutalmul, szólj ifju, hogy egyetlen gyermekemet megmenttetted? Urnóm, válaszolt József, csupán csak egyet kérek — a szabadság t, — hogy viszontláthassam agg atyámat s korán elhunyt anyám sírját.

Nuith a társalgás egész ideje alatt szemét le nem véve Józsefről, teljesen megbüvölve szépségétől, így szólt: „Kérésed teljesítése nem áll módomban. De jutalmul fölmentelek minden munka alul Szabad vagy, azt cselekedhetsz, amit akarsz, csak az én rabszolgám maradsz, a szerelem rabszolgája”. Nuith szeméi szenvedélyes vágytól lángoltak, mikor elbocsájtá az ifjut. József reményében csalódva felsóhajtott s bánatos szívvel szomorú lélekkel távozott.

(persze, minden zsidó-heccnek ez a záróakkordja, a rablás) és kísérletek történtek a zsidó bankházak kifosztására, de itt szerencsére a rendőrség fékmentartotta a mobot. Annál vérlázítóbb dolgok történtek a többnyire zsidók által látogatott kávéházakban, ahol az ablakok és a berendezési tárgyak bezúzása és szétrombolása után a zsidó vendégeket kihurcolták az uccára és agyba-főbe verték. A mentőknek kellett a szerencsétleneket különböző kórházakba szállítani. Legjobban szítja a tüzet egy kikereszeltkedett zsidónak, Thuminnak lapja, a „Gazeta Codzienna”, mely nemcsak hasábjain izgatott a zsidók ellen, de még külön röpiratot is osztatott szét a leglátványosabb tartalommal a „zsidó hydra” ellen.

Ezzel beszámoltunk a lemergi eseményekről. Magára a tüntetések és zavargások elítélésére nem vesztegetünk egyetlen szót sem, — eléggé elítélük ezek saját magukat, — de nem hagyhatjuk szó nélkül a felmentésre szavazott esküdtek meggyalázását, aminél mellesleg megjegyezzük, hogy ezek közt csak egy zsidó, a többi hét keresztény ember volt. Megjegyezzünk pedig az, hogy jaj annak az államnak, melynek polgárai már az esküdttörök igazmondását is kétségbevonják és nyíltan hangoztatni merik, hogy az esküdtek pénzért szavaztak meggyőződésük és lelkiismeretük ellen. Korhadt az az állam, melynek ennyire mélyen sülyedt a polgársága.

Omike és orthodox feladatok.

Az Országos Magyar Izraelita Közművelődési Egyesület (Omike) most tartotta a múltó keretek között közgyűlését. A vezetőség beszámolt működéséről. Menzát tartottak fenn a diákság részére. 500 gyermeket nyaraltattak az aradi zsidóság jóvoltából. A tanoncok ügyét otthonok alakításával és vallási oktatással gondozták. A kulturumunkát előadásokkal ápolták és tervben van véve, hogy vidéken kisebb községekben könyvtárakat alapítanak.

Mindez igazán érdemes munka és dicsérendő törekvés. Az orth. vallásosság szempontjából természetesen a helyzet nem olyan szép és a végzett munka nem olyan kifogástalan. Mert igazán szép, hogy a menzán majdnem mindenki ingyen kap ebédet és így megvalósítják a talmud ama szociális követelményét „אין ברוקן למנוחה”, „nem szabad az étkeztetés

dolgában kutatni” és körülményes puhatóldzás nélkül adni kell az éhesnek. De viszont azt már nem tudjuk helyeselni orth. szempontból, hogy a talmudi elvet — travesztálva — még a rituális terére is átvigyük, amennyiben „אין ברוקן למנוחה”, „az étkeztetés dolgában nem kutatnak” és nem ügyelnek a hagyományos szabványokra. Évekkel ezelőtt például egyszerre behozták a *hajadon-fövel* való étkezés kötelezettségét. Hogy ez a neolog túrelmetlenség milyen szögcséllentben áll a zsidó tradícióval, azt bővebben nem kell fejteni. Most — mint halljuk — ez a kenyszer nincs már meg, de az *ebéd előtti mosakodás lehetőségé most sincs megadva* és a zsidó szívet üdítő látvány, a melyet az ilyen tömeges *ידים נשולת* rituális kézmosás nyújt, ezen a menzán nem tapasztalható.

Dicsérendő törekvés a tanoncügy felkarolása. De ez természetesen szombati propaganda nélkül csak félmunka marad. Udvös célkitűzés megvalósítani a hagyomány szavát „והורה בדיים וז אומנת”, „válaszd az életet, azaz: az ipart” de viszont nem szabad elfelejteni azt, hogy az *élet* zsidó szempontból *תורה חיים* a *tóra* parancsainak teljesítéséből áll.

Ügyes gondolat volt a pesti vérszegény gyermekeket nyaraltatni külföldre. Az aradi zsidóság jószívűsége is, amely a triánoni hátrókon át nyújtotta segítő jobbát, megérdemel minden dicséretet. A gyermekek kedélyben és testben bizonyára felüldülve jöttek vissza, de zsidóságban való megerősödésük kétséges. Sőt merjük állítani: egy svájci vagy belgiumi gyerekakció útján üdült zsidó gyerek — mutatoul visznek ilyet is ki — sokkal több kereszténységet hoz magával külföldről, mint amennyi zsidóságot a pesti gyerek szívott magába Aradon.

Az itt elmondottak forrása nem a gáncoskodás hanem a kötelező elismerésnél még sokkal értéke-sebb őszinte orth. álláspont-foglalás. Ez elsősorban fontos a vidéki orth. szülők felvilágosítása szempontjából. E szülők egyrésze felküldi Pestre gyermekeit, akik igénybe veszik az Omike intézményeit és ezért nem akarunk ebből az alkalomból *עני לא ייר וישא* a hallgatólagos beleegyezés és a kritika nélküli tudomás vétel bünébe esni.

E reflexiók megírásánál az orth. illetékes körök figyelmének felhívása is a célunk *אייני פללים* Tanuljunk a mi vallási téren való ellenfeleinktől, irigyeljük agítalásu-

kat és kövessük példájukat. Gondoskodjunk orth. értelemben az ifjuság szellemi és anyagi szükségleteiről. A mi aggodásunk tárgyát is képezze a zsidó kispolgári osztály jövődjé anyaga: a kereskedői és ipari tanulósság. És hogy a kisebb hitközségeknek a fokozatos leromlástól való megóvása tekintetében semmisen történik, azt is tapasztalja szomorúan mindenki aki tudja *בפריים* *ללינו* hogy a zsidóság élettereje a kisvárosi kehillók-ban lüktetett egykor a legjobban.

Bár csak megcsinálhatná az orthodoxia az *Omike* munkáját a vallási szempontból is olyan pompásan, a mint ezt az *Omike* neolog szemzőg szerint végzi.

Béke Nyiregyházán.

— Saját tudósítónktól —

Nyiregyháza, 1925. dec. 27.

Hosszu évek óta folyik a harc a nyiregyházi orth. rabbiszék körül, melyet az illetékes körök nem egyszer kíséreltek meg eliminálni, de mindannyi próbálkozás meddőnek bizonyult.

Az orth. központi iroda legutóbb ismét választott bíróságot küldött ki Nyiregyházára, amelynek végre sikerült a nyiregyházi orth. hitközség és Widder főrabbi közötti surlódásokat elsimitani.

A választott bíróság, melyet *Strasser* depr. főrabbi elnöklötte alatt *Grünfeld* büdszentmihályi és *Teitelbaum* nyirbátori főrabbi, mint rabbitagok, *Friedmann Hermann* (Mándok) és *Lefkovits József* (Nyirbátor), mint világi tagok alkottak és jegyzője *Krausz Ábrahám* debreceni orth. hitk. jegyző volt, háromnapos tanácskozás után e napokban hozta meg döntését, melyet közmelegnyugvás fogadott.

A bíróság szabályozta Widder Sólem rabbi jogállását és megállapította az esetleg megválasztandó dajén jog- és hatáskörét. Az ítélet kihirdetése után *Friedmann Henrik* hitk. elnök a hitközség nevében közszónetet mondott a bölcs döntésért, melytől a béke helyreállítását reméli. A hitközség minden rétegében megnyilvánuló meglegedés, mely az ítélettel szemben a peres felek részéről

elhangzott nyilatkozatokban is kifejezésre jutott, nyilvánvalóvá tette, hogy a bíróság elérte célját: a felizgatott kedélyek lecsillapodtak és a nyiregyházi hitközség fejlődését ezen-tul viszályok zavarni nem fogják.

(Részünkről őszinte örömmel regisztráljuk tudósítónk ezen hírét, mivel szerintünk a vallásos hitközségi élet fontos előfeltétele: a béke. — *האמת והשלום ארבו.* Szerk.)

Romániai hírek.

— Saját tudósítónktól. —

Az egész román-zsidó közvéleményt megdöbbentette Mírarescu főhadnagynak a felmentése, pedig lelken több mint 30 zsidó áldozat megoletése és kirabolatása szárad

Ez a felmentés újra lángra lobbantotta a legszélsőbb antiszemita mozgalmat. Jassyban a cusista diákok behatoltak az egyetemi otthon helyiségeibe, ahol zsidó diákok épen gyűlést tartottak az olasz fascizmus terrorja ellen. A cuzisták, akik tízszerez többségben voltak, rávetették magukat a zsidó diákokra és véresre verték őket, de az orosz megátmadott zsidó diákok sem hagyták magukat.

Ilyen esemény uralkodik Bukarestben is, a hol nagymérvű diákzavargások miatt a nemrég bezárt egyetemen e héten újból kezdődtek az előadások, azaz csak kezdődtek volna, ha a román diákok megengedték volna. Így mikor a zsidó Reiner tanár hozzáfogott előadásához, a diákok kifutáltak és lekötötték, a kémiai laboratóriumban pedig, ahol más tanár akart prelegálni, beverték az ablakokat és így akadályozták meg az előadást. Végül *Vladescu* tanár klinikáján az egyetlen ott megjelent zsidó diákot véresre verték és kidobták s mikor a bantalmazott diák tanára oltalmát kérte, újból alaposan elpáholták. Az illetékes hatóságok persze a kezüket mossák és mint rendesen, most is a „legkíméletlenebb rendszabályokat” helyezik kilátásba.

Nagy izgalmat kelt a temesvári bombamerénylet. Nem kisebb gáztelt történt, mint az egyik temesvári zsinagógának dinamittal történt felrobbantása, úgy hogy a templom egész berendezése, valamint a frigyláda és az ebben elhelyezett tórák is az alávaló merénylet áldozatai lettek. Figyelemre méltó momentum, hogy már nemrég, mikor a temesvári pályaudvar raktárából elloptak hatvan kilogramm dinamitot, rebesgetni kezdték, hogy ezzel a zsidó templomokat fogják felrobbantani, de a lanyha nyomozás semmi eredménnyel nem járt, csak a merénylet mutatja a hanyagság következményeit.

Nem nagy megnyugvást kelt a zsidóságban a grand-rabbin állásának erőszakos előtérbe helyezése. A *Zsidó Ujság* már megírta, hogy a bukaresti kormánykörök által favorizált Schorr rabbi nem kell senkinek sem; se az orthodoxoknak se a neológoknak, de különösen nem kell az erdélyi zsidóknak.

A zsidó iskolák sorsa összefügg a magánoktatásról szóló törvényjavaslattal, a melyet most megszavazott a Kamara, még pedig a Népszövetségi Tanács előtt beígért lényeges módosítások nélkül. A törvény értelmében a zsidó hitközségek által fenntartott iskolákban a tanítási nyelv lehet román vagy a zsidók által beszélt nyelv. Héber nem lehet. Vajjon magyar lehet-e, azt a törvény keresztülvitele fogja megmutatni.

A sokat emlegetett „francia izraelit.”

A numerus klauzus ügyének a Népszövetség által való tárgyalása óta Magyarországon ismert lett *Lucien Wolf* neve. Őt tekintették ama akció indítójának, a melynek eredménye lett a magyar kormányiak ismeretes genfi nyilatkozata az ominózus intézkedés átmeneti jellegéről. A mikor a Népszövetség előtti tárgyalásokról az első hír megjelent, *Sándor Pál* nemzetgyűlési képviselő cikket írt, a melyben az egész akcióra rásütö a *cionista* bélyeget s tiltakozik a beavatkozás ellen. A nemzetgyűlés multheti tárgyalásán pedig a kultusz-miniszter mint „francia izraelitáról” beszélt az akció megindítójáról.

Valójában Wolf sem cionista, sem francia, hanem *anticionista* és *angol* zsidó újságíró, a ki az egész zsidókérdést az általános szabadságjogok kérdésének tekinti. Egyebekben pedig — mint azt egy magyar újságírónak kijelentette — rajong „a Kossuth Lajos Magyarországrért.”

Baráti oldalról a következő adatokat közlik velünk az életéről.

A most 68 éves publicista *londoni* születésű. Már 17 éves korában megjelent egyik cikke az akkoriban legelterjedtebb angol-zsidó lapban a „The Jewish World”-ban Ujságírói pályáján fordulatot jelent, hogy 1890-ben egyik legtekintélyesebb napi lapnak a „Daily Graphic”-nek külügyi szerkesztője és vezércikkírója lett. A francia „Le Journal” londoni levelezőjeként is működött. Külpolitikai értekezései a legelőkelőbb folyóiratokban, szemlékben (*Fortnightly Review*) jelennek meg és néha politikai mozgató erő gyanánt hatnak.

A zsidósághoz való viszonya régebben az angol-zsidó történeti tanulmányokhoz való vonzódásában nyilvánított. Megalkototta az angol-zsidó történeti egyesületet. Egyik művében összeállította az *angol-zsidó történetre vonatkozó irodalmi* adatokat. Az angol-zsidó élet két legnagyobb

szereplőjével külön tanulmányokban foglalkozott. Az első Rabbi Menasse ben Jisroel, akinek sikerült elérni, hogy a zsidók ismét letelepedhessenek Angliában a XVI. század második felében, miután már 1290 óta nem volt zsidó Angliában. A második Montefiore Mózes e nagy filantrop, aki egy félszázadon át 1885-ben történt elhalálzáig mindenütt ott volt, ahol a zsidó nyomort kellett enyhíteni. E nagy zsidó nyomor enyhítését célozta az ő működése. A cionizmust Wolf nem találta célra vezetőnek, sőt küzdött ellene és ezért, a mikor Zangwill megalakította 1905-ben a ITO szövetséget, amely a kiülőzött zsidó-

kat mindenütt, nem épen Palesztinában akarja letelepíteni, lelkesedéssel csatlakozott hozzá.

A háboru befejezése óta különösen az új államokban levő nemzetiségi és vallásfelekezeti kisebbségek jogi helyzetével foglalkozik, a zsidó kisebbségek helyzetének tanulmányozására alakult zsidó külügyi bizottság (Jewish Foreign Committee) munkálatait vezeti és ilyen minőségében kellett foglalkozni a magyar numerus klauzusz ügyével is. Nagy szolgálatot tett az erdélyi magyar unitárius egyház jogainak kivívásával a magyarságnak is.

A vallásos Rothschild

— Bárá Rothschild Vilmos elhalálzásának 25. évfordulójára. —

A majna-frankfurti orthodox hitközségnek oszlopa és legnagyobb meczenása volt báró Rothschild Vilmos, aki 25 év előtt hunyt el. Am nemcsak a megnevezett hitközségnek és a másik frankfurti hitközségnek volt oszlopa, de lelkes támogatója a világ bármely részéből hozzá fordult rabbiknak, talmudtudósoknak és más, segélyre szorult hitsorsosoknak. Az évforduló alkalmával, mely a jövő hónapban lesz, érdemesnek tartjuk a báró vallásos élete egyik közvetlen tanujának leírását közölni.

Aki imádkozása alkalomával megfigyelte, mint állt [-tene előtt, mint ügyelt az ima minden szavának hibátlan kiejtésére — és pedig nemcsak a שמע és שמנה minden szavára — s hogy milyen áhitattal imádkozott, azt a látszólagos ellentétes benyomást nyerte: a nagy, gazdag báró Rothschild Vilmos úgy imádkozik, mint Dávid király עיה tanította: תפלה לעני כי יעטף ולפני ד' ישפך שוהו (Imádkozik a szegény, midőn eleped és az Ur előtt kiönti érzését).

Nap-nap után, az ima befejezése után, hangosan recitálta az „Atyák mondásai“ második pérekjét, ott kezdve: רבי אומר אינו היה דרך ישרה, egészen a kilencedik misnáig, mely tudvalevőleg így végződik: קנה לו דברי תורה קנה לו חיי העולם הבא. a fillin lerakása közben pedig fenhargon és könyv nélkül elismételte a Brochósz-traktátus misnáinak első három pérekjét,

valamint a negyedik pérek első két misnáját is.

Ha belépett a templomba, ha kijött onnan, mindig lehajította a fejét, mint akinek eszében van, hogy מה נורא המקום הזה (milyen félelmetes ez a hely); nyomban belépése után ötször-tízszer is megmosta kezét a vízmedencében, azután körülvette a táliszt és felrakta a fillint. Ha — különösen életének utolsó éveiben — olyankor érkezett zsinagógájába, amikor az előimádkozó már megkezdte volt az imát, ő a község megterhelésének elkerülése végett אומר-ברכה-t mondta el a ברכה-ig, azután א-ב-קדשו és א-ה-ללו, a תפלה többi részét a minjással együtt imádkozta, az elmaradt részeket pedig akkor, mikor קדיש דרבנן után az előimádkozó kivételével az emberek már elhagyták az imaházat. De még mielőtt hozzáfogott volna az elmaradt részek utólagos elmondásához, gondosan körülnézett, nem azért, vajjon nem fogja-e valaki zavarni, hanem azért, hogy meggyőződjék róla, nem maradt-e vissza a templomban hitsorsos, aki abból a célból jött, hogy az ima után akár saját maga, akár más részére adományt kérjen. Ne várjon tehát a kérelmező és ne vesztgesse idejét addig, míg ő, báró Rothschild, befejezi ájtatosságát.

Péntek este, valamint szombat és ünnepnapokon mindig azon volt, hogy ő legyen az első, aki i-tentisztelet után a többinek „Gut sabbesz“-t,

vagy „Gut jomtov“-ot kíván; még agg korában is szombat délelőtt egészen az i-tentisztelet végéig étlen maradt, úgy hogy sokszor még kemény tében is csak déli tizenkét óra felé jutott hozzá, hogy megreggelizzék.

És még agg korában sem tette soha, hogy böjtnapokon ne böjtlőljön. Ros-Hasóno és Jom-kipur napján a שירה שמנה-t mélyen meghajoltan mondta el; כל נדרי שיר ההוד and שיר ההוד és a שיר ההוד-féle hymnuszt előimádkozójával felváltva ő maga adta elő. Peszach előtt mindig elrendelte, hogy az a szekrény, melyben a כלי הברלה-t tartották, új posztóval kibéleltessék, nyáron pedig, mikor fürdőbe készült, elutazása előtt való napon utibőrdíjét a templomba hozta s ott — minden idegen segítséget visszautasítva — imád-ságos könyvet, bibliát, valamint táliszt és fillint tett belé, hazaérkezése után pedig mindent megint az előbbi helyére tett vissza.

De aki képet akart magának alkotni Dávid királyról, aki, mint feljegyezték róla (Sámuel II., 6, 16), מופו ומכרר לפני ה' az Ur előtt, annak látnia kellett báró Rothschild Vilmost, mikor קדיש לבנה-t mondott, vagy mikor szükségeskor ארבע מינים, eszrog, lülev stb-vel a szó betű szerint való értelmében, örömujjongva ugrándozott. Minden vallási parancs teljesítésével a legszigorubban a következő szavak szerint cselekedett: הנה הור במצוה קלה כבהמורה („ügyelj a kisebb parancs teljesítésére úgy, mint a súlyosabb horderejűre“.)

Rosenthal Gajos

ORTH. kolbász és füstölthús-gyár
Sárvár.

Ajánlja a sárvári orth. főrabbi-ság felügyelete alatt működő, teljesen modernül berendezett gyárának megbízható és izletes gyártmányait a legolcsóbb napi árban. Vizsonteladókna a lehető legnagyobb árengedményt nyújtok. Szétküldés postán naponta kétszer.

Az angol főrabbi a reform-zsidók ellen

Megirta már a Zsidó Ujság, hogy az angol reform-zsidók között nagy erővel megindult a propaganda. Claude Montefiore hívei előadásokat rendeztek. Mások a reform-propagandának a bevándorolt zsidók között való megindítását indítványozták.

Uglátszik ez a mozgalom indította Anglia főrabbiját, dr. Hertz-et, hogy a tradíció zászlaját lobogtatva, kikeljen a vallásromboló munka ellen. Így a mult vasárnap is a new-west-endi nagy zsinagógában zsufolt pad-sorok előtt előadást tartott a reform-zsidók ellen, olyan előadást, mely rendkívül kiélezett volta miatt egész Angolországban nemcsak óriási fel-tűnést, de fölötté élénk helyeslő visszhangot keltett.

A főrabbi a Makkabeusok hőszíki küzdelmének történetéből indult ki Matiszjohunak és fiainak, valamint ezek követőinek szentebb volt az i-teni Törvény és a vallás mint az életük, és arra mutatott rá, hogy ma Angolországban hasonló küzdelem indult meg; az egyik oldalon azok, akik a zsidóság szent örökségét nem engedik, a másik oldalon a hellenizmus volt követőinél is szinte károsabb működést kifejtő reformerek. Kezdetben kevesen voltak ez utóbbiak, — mondta, — de a kor nem-törődőmsége folytán szaporodtak és megerősödtek, elannyira, hogy most már „templomot“ is építhettek maguknak.

A millió gyertyafényerejű reflektor nem vethet oly világosságot valamely objektumra, mint Hertz főrabbi beszéde a reformerek törekvésére és végcéljaira. Már Geiger Abrahám, — folytatta a szónok, — a reform-zsidók első „apostola“, a „Brisz-miló“ elhanyagolása mellett volt és emellett vannak a mostaniak is, illetve, hogy szépségflastromot ragasszanak a reform-eszmék eme fekélyére, azt hangoztatják, hogy nem végérvényesen eltörölni, hanem bizonyos „átmeneti időre“ csak függeszteni akarják a circumciciót. Hasonlóképen ellene vannak a szent szombat megtartásának is, ahogy kikezdték sorjában a zsidó-

ság minden I-ten-rendelte más ün-nepét. Az egyik reformer már indítványozta, hogy a Peszach-ün-nep egészen töröltessék a zsidó naptár-ból s hogy ne a Peszachot, hanem a másvallásuakkal együtt a husvétot üljék meg ünnepl, más reformer pedig azzal állt elő, hogy a Ssukosz-ün-nep amugyis már a „haldokló“ ün-nep, tehát messék le a zsidóság fájáról ezt a „fonnyadt gyümölcsöt“ és dobják el. Sőt akadt reformer, aki amellet kardoskodott, hogy töröljék el a Sábbász-saboszont, a Jom-kippurt is. — Hertz főrabbi így végezte példátlan hatású beszé-dét: „A törvények és az ősrégi szokások megtartása mintegy teste a zsidóságnak, a Szentírás pedig és maga az egész vallás annak a lelke. De ahogy a lélek nem érvényesül emberi test nélkül, úgy a zsidó val-lás sem állhat meg a törvények és parancsolatok teljesítése nélkül. A reformerek tehát a test elpusztításával elpusztítják magát a lelket is.

Bölcs mondások, aforizmak.

Több hallgasd meg, hogy téged gyaláznak, semhogy te másokat gyalázzál, (Gittin 7.)

I-ten pecsétjén ez az egy szó van be-vevésve: igazság. (Buve Káme 26. a.)

Pokol és menyország között csak arasz-nyi a távolság. (Peszicha 191. b.)

A pogányt is, aki téged valami igazságra tanított, mesterednek tiszteld. (Megilla 16.)

Megkapod a magadét, érdemed szerint emlegetik nevedet; a téged megillető helyre vezetnek. I-ten nem feledkezik meg senkiről és az egyik nem kaparinthatja meg magának, ami a másiknak rendelve vagon. (Midrás r. Sir Hásirimhez.)

Alacsony gondolkozású ember, aki I-ten-től a természet rendje ellen való csodákat vár. (Sabsesz 53.)

Előfizetési felhívás!

A „Zsidó Ujság“ tudvalevőleg a hazai orthodoxia érdekeinek megvédelmezése és előbbrevitele céljára alapított lap, szerénytelenség nélkül mondván, ma már missziót teljesít. Hétről-hétre, mikor beállit a zsidó házakba, úgy jön, mint aki fáklyát tart kezében, mellyel sok mindenre rávilágít: a zsidó ház, az igazi zsidó élet, a zsidó gyermek- és ifjúság-nevelés hiányaira, a hitközségek életének, zsidóbbá tételének szükség-ségére, valamint az egész orthodox zsidóság fejlődését előmozdítani hivatott tényezőkre Meleget és világosságot terjeszt a Zsidó Ujság fáklyája minden olvasójának szívében és lelkében; Jirász Somájimra buzdít, mélyíti az igaz zsidó érzést, felkelti a hathatósabb érdeklődést a zsidó ügyek iránt és elszántan küzd amaz, a vallásosság álarcában jelentkező kétkulacsosság ellen, mely más oldalról jön és romboló hatással van a zsidó ház igazi zsidóságra.

De a magunk acélos, megalkuvást nem ismerő akarata csak úgy érheti el kitűzött szent célját, ha a zsidóság legszélesebb rétegei mellénk állanak és lapunkra mennél nagyobb szám an előfizetnek. Kérjük tehát eddigi t. előfizetőinket, hogy a mult lejáró évnegyeddél előfizetésüké — postafordultával — megújítani sziveskedjenek — azokat pedig, akik eddig bármely okból még nem fizettek elő, kérjük, hogy e őfizetésükkel lapunk erejének fejlesztéséhez hozzájárulni sziveskedjenek.

Nem magunkért, hanem értetek dolgozunk!

Hitrokoni üdvözlettel,
a „Zsidó Ujság“
szerkesztősége és kiadóhivatala

A szerkesztő betegsége folytán
a szerkesztésért felelős GROSZBERG JENŐ

Hócipő megbízható gyártmány 175.000 gyermek-hócipő 150.000
Férfi-hócipő a legolcsóbb árban.
MOSKOVICZ, Vilmos császár-ut 10 Fürdő-uoca sarok. ...

Naptár.

שבת פרשת ויחי ט"ז מנח
 kezdete: 3 óra 45 p.
 kimenetele: 4 „ 30 „

HIREK.

(A Machziké Hádász Egyesületek feltámasztásához.) Miskolc-ról kapjuk a következő figyelemreméltó sorokat: — „Igen tisztelt Szerkesztő Ur! A „Zsidó Ujság“ tizenegyedik számában közölt vezércikk ismerteti a felhívást, melyet a Machziké Hádász előkészítő bizottsága kibocsátott a december 29-iki budapesti nagygyűlést illetőleg. Engedje meg, hogy ugyancsak a „Zsidó Ujság“ útján felhívjam az *Abauj-borsod-zemplén- és gömörmegyei* hitű zsidóság vezéreinek figyelmét egy, Felsőmagyarországon megalakítandó Machziké Hádász-egylet szükségességére, illetve ennek ott már működött egylet feltámasztásának elodáztatatlan feladatára. Miskolcon ugyan van ilyen nevű egyletünk s ez működik is, és összekötő kapcsolatot képez a miskolci orth. izr. hitközség és a szefárd imaegyesület között, de szükség van az egész Felvidékre kiterjedő egyletre is. Ami csekélyeséget illeti, nagyon szívesen vállalom minden teendőt, amivel hivatott vezéreink ebben az ügyben esetleg megbiznak. Kiváló tisztelettel

Fürst Jónás, Miskolc.

(Rabbik, mint diplomaták.) New-Yorkból értesülünk, hogy az Észak-Amerikai Egyesült Államok a spanyolországi követi állás betöltésére Jack I. Emanuel rabbit, az Arkansas állambeli Little Rock város főrabbiját, szemelte ki. Ez — eltekintve a késői középkortól, mikor a mór fejedelmek szívesen vették igénybe talmudtudósok és rabbik diplomáciai szolgálatait — nem az első eset, hogy rabbi mint szabályszerűen akkreditált követ működik. Így például az Egyesült Államoknak perzsiai követe Kornfeld rabbi volt, aki egyebek közt Perzsiában az ül-

dözött zsidók érdekében oly sikeresen működött, hogy a „második Mordecháj“-nak nevezték.

(Amerika és a rituális oélokra való bor.) Az Északamerikai Egyesült Államokban tudvalevőleg már körülbelül két esztendő óta törvény van érvényben, mely mindennemű szeszese italnak nemcsak korecsmákban és vendéglőkben való kiszolgálását tiltja meg szigorúan, de megtiltja annak élvezetét a magánfogyasztásban is. De mivel a hitű zsidóknak rituális célokra, így első sorban kiddúsré, mégis csak kell bor, a törvény végrehajtásával megbízott illetékes hatóságok minden felnőtt zsidó számára évi négy liter bort engedélyeztek. Ezt a mennyiséget a hitközségek rabbijai kapják szétosztás végett, de oly szigorúan tartoznak ezt végezni, hogy minden egyes tételt apróra elkönyvelni kötelesek.

(A debreceni „Tiferesz Bachurim“ tisztujtása a következő eredménnyel végződött: Elnök: Strässer Simon, társelnök: Schwarcz Ernő, vallásügyi elnök: Bernfeld Ernő, alelnökök: Bonis József és Weitzner Jakab, gondnok: Wiesner Jenő, pénztáros: Hirsch Ernő, titkár: Klein Ernő, könyvtáros: Mayer Sándor, ellenőr: Schwarcz Péter, jegyző: Silber Jenő és 17 tagú választmány. Állandó előadók: Weinberger Eizik és Ceisler Jenő.

(Az Agudász Jiszroél tiltakozása a palesztinai választások ellen.) Legutolsó számunkban hírt adtunk róla, hogy Palesztinában lezajlottak az „Asszéfász Hanivchorim“-ba, illetve a zsidó nemzetgyűlésbe való választások. Mint most nekünk jelentik, az Agudász Jiszroél terjedelmes beadványt intézett Palesztina kormányzójához, lord Plumer tábornaghoz, melyben hangsúlyozottan kinyilatkoztatta, hogy az Asszéfász Hanivchorim nem képviselheti Palesztina zsidóságát, mert az orthodoxia, a választási rendeletnek a zsidó vallásra sérelmes intézkedései miatt, távol tartotta magát a választástól. Az Agudász Jiszroél a választások érvényessége ellen is óvást emelt, még pedig egyidőben a londoni gyarmatügyi hivatal, a Népszövegség, az angol konzervatív párt és végül az angol sajtóhoz intézett memorandumában.

(Zsidó tábornok kitüntetése.) Az olasz király, mint Rómából jelentik, magas katonai érdemrenddel tüntette ki Passigli Alfréd zsidó vallású tábornokot, sőt sajátkezűleg tűzte azt kiváló katonája mellé. Passigli tábornok testvére dr. Passigli Hugó híres olasz orvosi szaktekintélynek,

aki egyebek közt figyelemreméltó könyvet írt a circumcisio egészségügyi értékéről.

(Tisztujtás a váci hitközség-nél.) Mint váci tudósítónk jelenti, a váci orth. izr. hitközség, tévesz 10-ikén tartotta meg tisztujtó közgyűlést. A választások eredménye a következő: elnök: *Schmidl* Samu, pénztáros: *Hermann* Ignác, eilenőr: *Schick* Bernát, templom-gondnokok: *Ábelesz* Gábor és *Winkler* Ignác, előljárók: (שני קהל) *Ábelesz* Béla, *Dach* Adolf, *Hirschfeld* Adolf, *Löwinger* F. Sándor, *Pápa* Lipót, *Ungár* Jónás és *Wohl* Henrik, választmányi tagok pedig: *Ábelesz* Henrik, *Ábelesz* Sándor, *Benedikt* Sámuel, *Czikk* Hermann, *Donáth* Dávid, *Fischer* Dávid, *Hirschfeld* Mátyás, *Löwinger* Samu, *Reichenberg* Mór, *Silber* Mór és *Weinberger* Emánuel.

(A sarkadi „Tiferesz Bachurim“) Chanuka 5. napján tartotta tagavató ünnepélyét. A heti tanrend összeállítását után Grosz Manó főrabbi tartott lelkes beszédet. Ezután a tisztúkar megválasztása következett, amelynek eredményeképp megválasztottak: *Altmann* Sándor, elnök; *Holländer* Sándor, gondnok; *Kardos* Sándor, titkár; *Bögler* Lajos könyvtáros és *Hermann* József pénztárnok. Grosz főrabbi esténként *Chümes* és *Sulchan-Aruch*-ból tart előadást.

(Egyleti házavatas Balassagyarmaton.) A Balassagyarmati Orth. Izr. Ifjusági Jótékonyági Egylet. (הבירה החדש נעורים) mint tudósítónk jelenti, az Agudász Jiszroél terjedelmes beadványt intézett Palesztina kormányzójához, lord Plumer tábornaghoz, melyben hangsúlyozottan kinyilatkoztatta, hogy az Asszéfász Hanivchorim nem képviselheti Palesztina zsidóságát, mert az orthodoxia, a választási rendeletnek a zsidó vallásra sérelmes intézkedései miatt, távol tartotta magát a választástól. Az Agudász Jiszroél a választások érvényessége ellen is óvást emelt, még pedig egyidőben a londoni gyarmatügyi hivatal, a Népszövegség, az angol konzervatív párt és végül az angol sajtóhoz intézett memorandumában.

(Halálra ítelt pogromvezér.) Moszkvából érkezett hírek szerint a Denikinhad-sereg volt tisztjét, *Paliachit*, halálra ítélték, mert Ukrajnában pogromot rendezett és a zsidókat bántalmazta.

(Steiger Varsóban.) A lemergi bombaper ártatlanul megvádolt, az esküdtek által felmentett hőse, *Steiger* Sztaniszló, Lemberg-ből, az ottani zavargások folytán, sietve elutazott, mert élete ott nem volt biztonságban. Varsóba ment, de ottani jóakarói, esetleges tüntetések elkerülése érdekében, titokban tartják lakását.

Tej, vaj, turó és mindennemű tejtermékek legolcsóbban kaphatók *Altmann, Dob-ucca 28.*

(Szijum Berettyóujfalun.) Mint ottani tudósítónk jelenti, a berettyóujfalusi Sász-chevra a múlt héten szijummal ünnepelte meg a מנחה tanulásának befejezését. Az ünnepély színhelye a volt nagynevű főrabbi, *Blum* Ámrom ז"ל emlékére épült bész-hamidras volt, ahol annak két fia, *Blum* Bencion szarvasi főrabbi és *Blum* Ignác rabbi, valamint *Grünwald* Ignác hitoktató mondott magvas alkalmi beszédet. Az ünnepélyen résztvett *Asztalos* József is, a hitközség közfiszteletben álló közszereketben álló elnöke, valamint *Liebstein* Lázár alelnök, aki az ötven-teritikes vacsora minden költségét a magából fedezte.

(Zsidó tudós jubileuma.) Dr. *Baneth* Eduárd, ismert berlini tudós, most töltötte be életének hetvenedik évét, mely alkalommal tudós társai és barátai ünnepelték. Dr. *Baneth* magyarországi születésű és nagy emberek sarja. Dédatyja Óbudán, nagyatyja, a világhírű rabbi *Jechezkel* *Baneth* Nyitrán, atyja pedig *Liptószentmiklós*on volt rabbi, s itt született a jubiláns Dr. *Baneth* több évig a pozsonyi jesiva hallgatója volt, innen Németországba került. A hetvenéves öreg tudós, aki jóllehet majdnem ötven esztendeje már, hogy elkerült Magyarországból, még most is kitűnően és nagyon szívesen beszél

magyarul, irodalmi téren is kiválóan működött. Kiadott németül a *Rambam* Misna-magyarázataiból (פירושי המשנה) részleteket, s németre fordította ugyancsak a *Rambam* nagy művének az ujhold kiszámításáról (קידוש קידוש) szóló fejezetét.

Schlesinger ÉTTEREM

VI., Vilmos császáru 19

A legelőkelőbb orth. כשר étterem az országban

Külön terem lakodalmak és ünnepélyek részére.

Vállal rendezést házon kívül is.

Előfizetések mérsékelt árban.

(Egy német responzum-mű.)

Több évtizeden át Németország nem igen vett részt a régi értelmű halachikus irodalom fejlesztésében. Épen ezért kettős örömmel kell köszönteni a legújabb responzum gyűjteményt a pár évvel előbb elhunyt híres berlini talmudtudós dr. *Hoffmann* Dávid. A mű a hozzáintézett kérdésekre adott tudományos válaszokból keletkezett. A most megjelent 1-ső kötet a *Sulchan Aruch* I. kötetére (אורח חיים) vonatkozik. A legmodernebb viszonyok adta kérdések kerülnek megvitatásra. Például az: szabad-e pe-

szachkor chomecz-gyártó vállalatok részvényeit tulajdonul birni. Kulturtörténetileg érdekes az orgonáról szóló teljesen elítélő döntvénye és annak a fejtegetése: mi is a „más-vallás utánzása“ חוקת הניי fogalmának szoros meghatározása. — Egy zsidó csillagással folytatott levelezés a hajnalhasadás עמוד השחר kiszámításáról (mely időszak a liturgiai szempontból fontos) sok új szempontot tartalmaz. — Igen kényes kérdést fejteget a szombat tekintetében, mikor egyik üzlettárs nem-zsidó s יתופת כשר s így miatta az üzem folytatható e szombatban. Többször előfordult, hogy orthodox gyárosok bementek ilyenmü társulásba és elbocsajtották a zsidó munkásokat, hogy ne dolgozhassanak szombatban. *Hoffmann* meglátja a kérdésnek e szempontját és erkölcsi komolysággal megrójjá a zsidó alkalmazottakat sujtó eme vallási-szociális igazságtalanságot. — A további még megjelenendő rész a *Sulchan Aruch* II. és III. kötete tárgykörébe tartozik.

(A vésztdi orth. izr. hitközség) mint nekünk onnan jelentik, a napokban tartotta tisztujtó közgyűlést. Elnök *Ginstler* Adolf lett, kinek valóságosága és jótékonyosága az egész vidéken közismert. Az újonnan megválasztott képviselőtestülettel a konzervatív irány sokat nyert.

כשר áru

ismét készít ez évben az ismert kitiünő minőségben, szigorúan rituális előadás szerint

Shreiber Simon

egri főrabbi főtiszteleen ő ur

felügyelete alatt a

Franck

Henrik

Fiai

cég.

Levelezési cím:

Budapest, VI,

Nagy János-ucca 1

Telefon: 129-19.

Főpostafiók: 216.

Ha jó felvágottat akar enni,
 Ugy csakis a Skrek-hez kell elmenni!

Mert a **Skrek Lipót** orth. כשר szalámi és füstölt-hus különlegességei utó-érhetetienek!

Utánvételes postacsomagszállítás naponta kétszer.

Az orth. כשר mustár egyedüli elárusítóhelye.

Gyár és főüzlet:
 VII., Dob ucca 27. sz.
 Telefon: József 124-17.

(Azon t. előfizetőink részére) kiknek előfizetésük január elsején lejárt, a múlt számunkhoz befizelési lapot melékeltünk és kérjük, hogy az előfizetési összeget **minél előbb** hozzánk beküldeni sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldése fennakadást szenvedjen.

Családi hírek.

Berger Ibolyka és Adler Jenő, dec. 29-én **partották** esküvőjüket Budapesten.

Néhai Haberfeld Izák főrabbi leányát, Irént (Budapest) eljegyezte Glück Armin (Késmárk), a jósika uccai Kattler-templom újonnan megválasztott rabbija. — Minden külön értesítés helyett.

Abrahamsohn Samu ur fia Frigyes יצחק אברהם d. u. fél 3 órakor a Tiferesz-Bachurim (Kazinczy-u. 52.) egyetehelyiségében tartja מנוחה-ünnepélyét. Az ifju מנוחה בן אברהם fog charifus-drosot tartani.

Szerkesztői üzenetek.

Lapunk vidéki tudósítóhoz: Ismétletten kérjük lapunk t. vidéki tudósítóit, hogy az előfordult a zsidóságot érdeklő eseményekről lapunkat késedelem nélkül értesíteni és tudósításaikat lehetőleg hétfőig postára adni sziveskedjenek, mert csak így lehetséges, hogy a híreket a szerdán záró, csütörtökön megjelenő lapunkban közreadhassuk. Később érkező tudósítások esetleg aktualitásokat veszítik s így a legjobb akarat mellett sem használhatók fel. — Láng Gy., Vésztő: Előfizetők szerzési buzgalmaért fogadják előre köszönetünket. — **Többeknek:** Személyes-névsornál legcélszerűbb az **alfabetikus** sorrendet betartani, ezért jelen számunk „Machziké-Hadász“ cikkében is a főt. rabbik névsorát **alfabetikus** sorrendben közöljük. — D. S. Győr: Várjuk avizált b. látogatását. — Kornitzer L., S. A. Ujhely: Sorra kerül אורי. — Weinberger I., Szendrő: Nagybecsű soraira visszatérünk.

Hausen-féle lakástakarítási vállalat

Dob-u. 34. I. em. Telefon: J 126-75. Elvállal lakástakarítást, ablaktisztítást, padlóbeeresztést, féregirtást. Továbbá üzletek, irodák, clubok, szállodák, kórházak állandó rendbentartását legolcsóbb árban — Szombaton zárva. — Alapítva 1900-ban. —

Fa- és szénkereskedés, kosárfonóda, Budapest

VII, Rombach u. 11. Elsőrendű porosz szén . . . **96.000** K Elsőrendű száraz tűzif. . . **70.000** K Legkisebb tétel is díjtalanul házhoz szállítva Szombaton zárva.

Zsidó szellemesség és humor.

A rajeci mágid tudvalevőleg folyton uton volt s hol itt prédikált, hol más községben. Egyszer megkérdezte tőle valaki, hol is lakik állandóan, rebbe? . . . mire így válaszolt a mágid: Hát tudja: Rajec az én anyahitközségem, Pozsony, Bécs és Magyarország meg Ausztria fele az én fiokhitközségem.

Egyik hitközség elnöke olyan alaposan ismerte a héber nyelvtant, hogy messze földön híre volt mint nagy bal medákdeknek Gazdag ember is volt, de végtelenül fúkar. Mikor egyszer a rajeci mágid az ő községében prédikált anélkül azonban, hogy kapott is volna valamit, így szólt a fúkar elnökhöz: — Most már tudom, miért mondják magára, hogy nagy bal medákdek. Azért, mert fel garasra is „medákdek.“ (A fogához veri.)

Szegény embernek ajánlottak feleségül egy leányt, aki vén is volt, ijesztően sovány is, meglehetősen vagyontalan is. Nem tudván magának tanácsot adni, elment a dajénhoz és tőle kért utbaigazító tanácsot. A dajén, aki ismerte a menyasszony-jelöltet, így válaszolt: — Bölcséink azt mondják, hogy a szárazság, az aszály és az éhínség éveiben ne nőstüljünk. Nos, az a leány, akit magának ajánlanak, jól benne van a szárazság és az éhínség éveiben, mert öreg is, a soványságtól csak egy zörögnek a csontjai és olyan szegény, hogy az éhínséggel küzd.

Rejtvény.

— Beküldte Bernfeld D. (Debrecen). — A Midrás beszél Jerusolajim gyermekeinek okosságáról. — Mikor egy fiút megkérdezték: „mi a neved“, ez, ahelyett, hogy két héber szóval felelt volna, ezt válaszolta:

החלה שמי אמצע שמי
אמצע שמי החלה שמי
סוף שמי וסוף שמי תמים
בשם די צור עולמים
נקראתי בלבת איש
שאנהל לאוהבי יש
שמי נקרא במצרים
בבכרת מנשה ואפרים
בכל זאת דאו והתבוננו
שמי זה שמי איננו.

„Nevem kezdete, nevem közepe — nevem közepe, nevem kezdete — nevem vége és nevem vége együttesen be van foglalva a Teremtő nevébe — tüzlángélem lettem, hivatva, hogy juttassak barátaimnak üdvöt — nevem nevezetett Egyiptomban Menasse és Efraim áldásánál, mégis nézettek figyeljétek, a nevem nem a nevem“.

Történelmünkből.

A Kazár-zsidó birodalom

(Folytatás a XII. számból.)

Bulán Dávid.

Sajátságos, hogy a diasporában élő zsidók igen hosszú ideig azt hitték, hogy a Kazár-zsidók az eltűnt tíz törzsnek ivadékai, csak a fent említett József király világosította fel őket tévedésről, kijelentve egyik levelében, hogy a Kazárok pogány eredetűek, tehát nem zsidó származásuk s csak 731-ben, Bulán Kagán uralkodása idejében tértek át a zsidó hitre.

Foglalkoztak a kazárokkal az újabb kor magyar történetirői dr. Kohn S. volt pesti neolog rabbi és Hunfalvy is. Kohn Sámuel kutatásai a magyar honfoglalással is foglalkoznak és bebizonyította, hogy a magyar honfoglalásban nemcsak több kazár-zsidó törzs is részt vett, de azt is, hogy Árpád pajzsra emeltetése, az egységessé összeforrasztott magyar nemzet fejedelmévé való megválasztása is kazár tanácsra történt. Hunfalvy pedig, ha nem is osztozik minden téren Kohn Sámuel nézeteiben valószínűnek mondja tudós kollegája megállapításait. Mindenesetre kétségbevonhatatlan tény, hogy a honfoglaló magyarok közt igen nagy számban volt kazár zsidó (Árpád felesége is kazár zsidó nő volt) s hogy ezek a helységnevek, mint Zsidány, Zsidófölső, Zsidópatak, Zsidóvár és sok más is, honfoglaláskori eredetűek.

Rábbán József

(Az indiai zsidó állam.)

Második Jesdigred éppen ellentéte volt elődjének, első Jesdigernek. Első Jesdigerd, aki 400-tól 421-ig a szasszanidák trónján ült, meleg pártfogója volt a birodalma területén lakó zsidóknak, olyannyira, hogy mágusai ezzel a csufnévvel illeték: „Ái Átim“, a bünös, de utódja, második Jesdigerd, példátlanul üldözte a zsidókat. Sőt vallási fanatizmustól vezéreltetve, még a zsidók hitéhez is hozzányult; megtiltotta hogy szombaton munkaszünetet tartsanak és tiltotta őket a „Smá Jiszroél“

elmondásától. A mágusok t. i. akik a kettős i-tenség hívei voltak és azt emelték legfőbb vallási principiummá, hogy két i-ten van, Ormuzd, a világgosság és Ahrimán, a sötétség i-tene: a mágusok a Smá Jiszroélben az Egyi-tenség mellett való manifesztációt látták s ezért nem is türtek.

Érdekes disputáról emlékezik meg a Synhedrion nevű talmudi traktátus 39. a. lapja, mely egy mágus és a nahardeabeli iskola feje, rabbi Amemor között folyt le. És ha a nevetesség ö, akkor bizonyára bele is halt az illető mágus, annyira nevetességessé tette őt az elmés rabbi Amemor. — Már az emberi test is, fejtegette a mágus, bizonyítéka a kettős i-tenségnek.

Az emberi test felső része, melyben a gondolkodás és az érzés szervei vannak, Ormuzd, a világgosság-i-tenéé, alsó része azonban, melyben a nemi gerjedelem székel, Ahrimáné, a sötétség i-tenéé. — Sületlenséget mondta, — felelte erre rabbi Amemor. — Ha úgy volna, ahogy te mondatd, akkor az egyik i-ten bizonyára nem engedte volna a másiknak, hogy az emberi testnek őt megillető részén végig — csatornát huzzon. De második Jesdigerdet nem igen érintette, hogy a zsidó tudósok az ő mágusait oly nevetességessé tették. A másfél évezreddel később élt magyar királyi hercegnek szállóigévé vált híres mondását: ha rövid a kardod, told meg egy lépéssel, ő a maga idejében ugy alkalmazta, hogy azt hangoztatta: ha mágusaim az elme fegyvereivel nem győzhetik le a zsidókat, hát legyőzőm én őket a nyers erő hatalmával. És még kegyetlenebbül üldözte a zsidókat, mint valaha. Tilalmával, hogy szombaton munkaszünetet ne tartsanak, ugyan nem sokat ért el, mert a zsidók egyszerűen bezárkóztak házaikba és ily módon tarózkodtak minden munkától, ami pedig a Smá Jiszroél elmondására vonatkozó tilalmat illeti, hát a gyülekezetben való imádkozás alkalmával ugyan nem mondhatták el, mert a király emberei ott ólálkodtak a templomban és ott maradtak Smoné eszré kezdetéig, de legalább szombatonnapokon úgy tettek hitvallást a

Smá Jiszroéllel a szorongatott zsidók, hogy beillesztették a Műszef-smoné eszré K'düsájába amikor a zsarnok poroszloí már nem voltak a templomban. Innen ered, hogy az egész világ zsidósága beleillesztette a szombati és ünnepi műszef Semoné eszrejeének K'düsejébe a Smá Jiszroél.

Második Jesdigerd csak öt évig uralkodott, 455-től 460-ig. Négyszázhatvanban bekövetkezett halála után fia, Firuz, aki Pheroces néven is szerepel, követte a trónon és ez az elvetemült ember még atyján is tultette. És ha nem volt ürügy kéznél, hát gondoskodott róla, hogy legyen. Mágusai által azt a hazug hírt kürtöltette, hogy Ispahan városában a zsidók két mágust megöltek és azután meg is csonkították, mire Firuz az ispahani zsidóság közt szörnyű vérfürdőt rendeztetett. A város egész zsidóságának több mint felét megölette, az életben hagyott zsidók gyermekeit pedig erőszakkal elvettette és Harramba hurcoltatta, hogy az ottani templomban bálványimádásra neveltesse. És amit az ispahani zsidók gyermekeivel tett, megtette azután a más városokban lakó zsidók gyermekeivel is.

Ez a rettenetes üldözés tizenhét esztendeig 471-től 488-ig tartott és számos vértanút tett tanúságot zsidó hithűsége mellett, köztük rabbi Amemor, Mar-Zutra és Mesersája, valamint Huna-Mari exiliárius fejedelem is, akik hallatlan megkínzások után embertelenül kivégeztettek. De még itt sem álltak meg az üldözések; a vérszomjas királyi fenevadnak nem volt elég Izrael tanító mestereinek halála, hanem halálra ítélte iskoláit is. A tanházak leromboltattak, minden vallás- és törvényoktatást betiltott, a zsidó igazságszolgáltatást megszüntette és a zsidó fiugyermekeket erőszakkal mágusoknak neveltette. A Talmud így emlékszik meg erről az emberalaku bestiáról: Firuz haróso.

Pályázat.

A győri aut. orth. izr. iskolaszék elhalálozás folytán megüresedett, államsegéllyel bíró tanítói állásra pályázatot hirdet. A pályázótól megkivántatik, hogy szigoruan orth. ritusu előéletét igazolni tudja, a chumis, rasi és a német nyelv tanításában jártas legyen. Az állás azonnal elfoglalandó. Kellően felszerelt kérvények Wachslér Dávid iskolaszéki elnökhöz küldendők.

Szombatrtrtó zsidó kereskedők és iparosok figyelmébe!

„Somré Sabosz“ Bizottság
VII, Wesselényi ucca 13.
Telefon József: 126-23.

szombattartó zsidó alkalmazottak díjtalan elhelyezése!

Alkalmazást keresnek:

Férfiak	Mászáros tan.	1
Aranyműves	Órá	9
„ „ tanonc	Óraszegéd	1
Asztalos	Pék	4
Bádogos, szerelő	Raktárnok,	
Cipész és felsőrészkészítő	pénztárnok,	14
Ezüstművestanonc	üzletvezető	20
Fűszerkereskedő-segéd	Szabó	
Fogtechnikus	Szűcs tanonc	4
Gazdatiszt	Takács	1
Háziszolga	Villanyszerelő	6
Házitanító	Külfönfele.	
Kárpitus	Nők.	
Könyvelő és minden irodai alkalm.	51 Irodai alkalm.	26
Keres. segéd min-den szakmából	Kalapkészítőnők	5
Kirakattervező	57 Varrónők	73
Lakatos	1 Fehérnemű-varrónő	
Mészáros	5 Pénztárosnő	8

A Zsidó Ujság megerősítése presztizs-kérdése az orthodoxyának.

BARBIEN illatos késnélküli Borotválópor mindenkit meghódított. Szállítás postacsomagokban. **BARBIEN VEGYIPAR, Budapest, Nagydíófa-ucca 5 sz.**

Bosztanai.

Történelmi regény: Irta **Dr. Lehmann M.** — Fordította: *Eckstein Jenő.* *)

(12. folytatás.)

„És ti még most is tartjátok e régi törvényeket?”

„Ép úgy, mintha ma kaptuk volna azokat.”

„Különös, nekünk perzsáknak is sok szép tanunk és törvényünk van, de senki sem tartja meg őket. Mindenki azt teszi, ami neki előnyös és élvezetes.”

„Ez azért van, mert nem hisztek az egyetlen I-tenben. A rosszak azt hiszik Ahriman védelme alatt állnak és cselekedeteik a sötétség hatalma előtt kedvesek. Lásd hercegnő, ha csak egy I-ten a világegyetem teremtménye, egy atyának a gyermekei, úgy az összes emberek testvére és miért lennének hűtlenek egymáshoz?”

„Bosztanai, amit mondsz az gyönyörű szép és boldog érzésekkel telik el szívem tőle. Mily szép ez minden embert szeretni. Óh a mi házukban a gyűlölet uralkodik, nővérem Arzem-Dokht gyűlöl engem és anyámat, kik neki soha semmi rosszat nem tettünk. És Sirueh bátyám? Jaj ennek az országnak, ha ő király esz! Nem ismer más törvényt, mint saját akaratát, ez pedig csak szenvedélyeinek és vágyainak engedelmes szolgálja. Oh, ez előtt másképp volt minden Perzsiában. Nagy hősök álltak a birodalom élén, kik hatalmas népeket leigázva a perzsákat a föld urává tették és amellet bölcseséggel és igazsággal uralkodtak.”

„Bocsáss meg hercegnő, hogy elmentem neked. Az igazi hősöknek nem az a feladatuk, hogy országokat hódítsanak meg, hogy népeket igázzanak le, hogy uralmi vágyuknak hódoljanak, hogy dicsvágyukat kielégítsék. Az ilyen erőszakos uralkodók és hősök csak szerencsétlenné teszik és romlásba viszik saját népüket. Lásd, mi zsidók oly viharokat éltünk át, oly üldözéseken mentünk keresztül, mint a világ egyetlen népe sem. Még ma is nyomorult sorsban élünk lenézve az

uralkodó nemzetektől és talán még sokáig így kell élnünk. De él bennünk az a tudat, hogy mi csak eszünk vagyunk a Mindenható I-ten kezében az emberi nemzetség nevelésére és a világ boldogítására. És épp szegénységünk és nyomorúságunk miatt tartunk ki fenséges feladatunk mellett, épen emiatt ragaszkodunk I-tenünkhöz és szent tanaihoz. Mert boldogságban és jólétben könnyen elbizakodik az ember, magát képzelet I-tennek.

„Milyen idős vagy Bosztanai?”

„Nemsokára 16 éves leszek.”

„Ugy beszélsz, mintha 100 esztendősd volnál. Mondd, hol szerezted ezt a nagy bölcseséget?” Én csak tudatlan gyermek vagyok. Azt a keveset, amit tudok, I-tenünk szent tanaiból merítettem, melyre nagyatyám tanított.

„Ez az igazság tana lehet, melyhez hasonló nem létezik a földön.”

„Bosztanai és Dara beszélgetésükbe elmélyedve sétáltak a parkban, anélkül, hogy környezetükre figyeltek volna. Egyszerre elébük lépett a király és így szólt:

„Nos Dara, jól mulattattad ifju vendégünket? Jól van. Bostanai holnap oly élvezetben lesz részed, melyet Mechusában biztosan még nem láttál. Gyakorlott vagy a nyil-lövésben?”

„Nagyatyám szolgálodat arra is tanította”, válaszolt Bosztanai, „hogy harcban is szolgálhassam királyomat.”

„Holnapra nagy szarvas vadászatot rendeztem” folytatta a király. „Részlet fogsz te is benne venni!”

„Bocsásd meg, nagy király”, válaszolta Bosztanai, „nekünk zsidóknak nem szokásunk, hogy az erdő ártatlan vadait halálra keressük.”

„Nem szokás nálatok, királyotoknak engedelmeskedni?”

„Királyom parancsát teljesíteni fogom.”

Másnap reggel kürtösök ébresztették fel a vadászat résztvevőit. Bosztanai a király oldalán lovagolt az erdőbe. Nemsokára felhajtották a

félénk szarvast, melyet e célra neveltek és a vadászok szétszéledtek az erdőben. Bosztanai nemsokára szemügyre vette a szorongatott állatot és egy pillanatra megvonaglott, kifeszített ívét a szarvasra irányította, hogy hegyes ujjával az állatot halálra sebezze. Nem kellene a királynak megmutatni, hogy a hadművészet minden ágában gyakorlott? Majd azonban leeresztette az ívet. A királynak engedelmeskedve részt vett a vadászon, de nem ígérte meg, hogy azon cselekvően fog részt venni. Néhány pillanat múlva felhangzottak a vadászkürtök. Muzdu, a birodalom hét legelőkelőbb fejelmének egyike terítette le a szarvast. Felhevülve érkezett meg a király. „Miért ölted meg a szarvast épp abban a pillanatban, mikor éppen az én fegyverem előtt volt?”

„Honnan tudtam volna azt?” válaszolt Muzdu felindulva.

„Nem tudod szolga”, kiáltott rá a király, dühtől egészen magából ki kelve, „hogy mindig az urat illeti meg elsőség?”

„Hát akkor miért hívtál meg bennünket a vadászatra” kérde Muzdu, „ha nem szabad lőnünk?”

„Hallgass, szolga!” kiáltott rá Kosroes.

„Nem vagyok szolga” kiáltott most már Muzdu, „Én Perzsia első fejedelme vagyok és úgy ismerem a vadászat törvényeit, mint jómagad. Engem nem bántatsz meg, nem sértegethetsz büntetlenül, mint az külvilágban a te szokásod. Nem vagyok a zsidók fejedelme, kit lemészároltattál, nem vagyok építész, kit megöltél, hogy esküdet meg ne kelljen tartanod.”

A király elsápadt a haragtól. Még kezében tartotta a kifeszített íjat, melyen a nyíl rajta volt. Majd fel emelte fegyverét és Muzdura fogta. „Áruló!” kiáltotta és a nyíl, a fejedelem torkát átfurva, annak nyakába hatolt. Muzdu szó nélkül összerogyott. A rémüllettől megbénulva hangtalanul ülték lovaikon a fejedelmek és a szolgák.

*) Uj előfizetőknek a regény eddigi folytatásait kívánatra ingyen és bérmentve megküldjük.

A budapesti autonóm orthodox izraelita hitközség közleményei.

Hitközség irodahelyisége: VII., DOB-u. 35 (Közsegháza).

Hitközségünk rabbiságának felügyelete alatt állanak:

Hitközségi mézarszék.

1. II., Margit-körut 7.	2. V., Sólyom-utca 24.
2. V., Sólyom-utca 24.	3. VII., Dob-utca 35.
3. VI. Szerecsen-utca 13.	4. VII., Hernád-utca 16.
4. VII., Wesselényi-utca 15.	5. VIII., Magdolna-utca 29.
5. VII., Kertész-utca 35.	6. IX., Tompa-utca 17/a.
6. VII., Hernád-utca 16.	
7. VIII., Magdolna-utca 29.	
8. IX., Tompa-utca 17/a.	

Hitközségi tejelárusítás.

1. V., Sólyom-utca 24.
2. VII., Dob-utca 35.
3. VII., Wesselényi-utca 18.
4. VIII., Magdolna-utca 29.

Hitközségi baromfivágohelyek.

1. II., Margit-körut 7.

Hitközségi intézmények.

Rituális fürdők. (Mikwa)

1. Ráczfürdő: I., Hadnagy-utca 8-10
2. Köruti fürdő: VII., Erzsébet-körut 49.
3. VIII., Magdolna-utca 29.

Templomok.

1., III., Zsigmond-utca 74.
2. VII., Kazinczy-utca 29-31.
3. VII., Király-utca 1.
4. IX., Tompa-utca 17/a.

Belterületen

2 szobás komfortos lakás megvételre vagy aranybérrel kerestetik.

Cím a kiadóban.

Sirkövek מצבות

Adler J. sirkóráktáiban Budapest, VII., Károly-körut 7 Szombat és ünnepnap zárva.

Rézágy 1,200.000 K

Összecsukó ágy 280.000 „
Sodronyágybetét 220.000 „
Gyermekegyek, vasutatók, mosdók, afrikamatracok olcsón

Somogyi és társa

Budapest, VII., Holló-utca 1. sz. Javításokat vállalunk. Szombat és ünnepnap zárva.

!Felhívás!

Értesítjük a tejjvásárló közönséget, hogy a **Vitamin tejipar-vállalat** Weber Márkusz felügyelete alatt szigorúan megbízható **kóser tejet** hozott forgalomba, mely állandó és pontos szállítást biztosít. Kérjük b. támogatásukat. VITAMIN TEJIPAR VÁLLALAT. VIII., Kálvária ucca 23. Tel.: J. 23-40.

ספר מועד לכל חי

Ilyen címen összeállította héber nyelven az ismert talmudtudós, Schwartz József, jelenleg Nagyváradon egyleti rabbi a *jahezitra* vonatkozó összes vallási törvényeket.

40.000 koronáért

kapható szerző fivérének Schwartz Zsigmond, Kiszvárd.

Értesítés.

A budakeszi Paksi orth. כשר konyha m st megnyílt, Király-utca 16, III. udvar földszint. 4 fogásos ebéd 20.000 K. Kívánatra házhoz küldöm. Előfizetők jutányos árban részesülnek. — Lakodalmakat, bankettekét vállalok Löwenwirt W.

A budapesti orth. rabbiság rituális felügyelete alatt álló cégek:

Vendéglok.

Legolcsóbb

orth. kóser étkezdé

Győződjön meg Salamon jó és ízletes házikosztjáról. Előfizetők előnyben részesülnek **Király ucca 8. I. 42.**

Tauber Adolf orth. **כשר** étterme a régi uccai helyiségben VII., **Rombach u. 16. ujonnan elegánsan berendezve** megnyit. — Elsőrangú ellátás igen kedvezményes áron. Naponként menü. — Lakodalmakra külön helyiségek állnak rendelkezésre.

A tisztelt vendégek szíves további támogatását kéri.

GOLDMANN orth. כשר étterme

KAZINCZY-U. 57. Király-u. sarok. Elsőrangú házikoszt. Lakodalmakat és estélyeket olcsón vállal. Abonement legolcsóbb árban házon kívül is.

Baromfikereskedők.

Hunyadi-téri Orth. כשר baromfi üzletnek fióküzletet nyitottam **Rombach-ucca 4. sz. alatt.** Mindkét üzletben naponta friss baromfi, ugyancsintén nyers és olvasztott zsir jutányos árban kapható.

Günsberger Miksa.

Orth. כשר.

naponta friss vágásu **baromfiárakat**, nyers és olvasztott zsirt, a legolcsóbb árban beszerezheti.

Geczovits Salamonnál, Kertész-u. 41.

Rendeléseket házhoz szállítok.

Ehrenfreund Eliás Wesselényi-u. 13.

Orth. **כשר** baromfi, sajt, vaj és mindenféle fűszeraru legolcsóbb árban kapható. Szombaton zárva

Házhoz is szállít friss vágásu baromfit **STERN JAKAB** VII., Kazinczy-utca 13. szám.

Borkereskedők.

UJ BORPINCSE !!

Orth. **כשר**, kitünő hegyaljai és asztali, fehér és vörös borok legolcsóbb árban kaphatók.

Geczowits Vilmos Klauzál-tér 16.

12.000 korona 1 liter **orth. כשר** kitünő zamatu 10 fokos **fehér asztali bor.**

BLAU MIKSA borkereskedő, VII., Dob-ucca 32. Címre és házszámra tessék ügyelni !!!

Schwarz J. szücsmester Budapest, IV., Gróf Károlyi-u. 28. (Flume-kávéházzal szemben)

Bundákat rendelésre készít, átalakítást és javítást **jutányosan vállal.** Szombaton zárva.

KATZBURG TESTVÉREK KÖNYVNYOMDÁJÁ

lényegesen megnagyobbítva és modernül berendezve **VII., Akácfa ucca 45. szám** alá helyeztetett át.

ZSIDÓ ÚJSÁG

A MAGYAR ORTHODOX ZSIDÓSÁG HETILAPJA • MEGJELNIK HETENKIINT EGYSZER

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, VII., SIP UCCA 10. TELEFON: József 125-90	Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: GROSZBERG LIPÓT	ELŐFIZETESI DIJ: 1 EVRE K 240.000 " " 1/2 " K 120.000 " " 1/4 " K 60.000 Postachequekonto szám: 50.791.
--	--	--

Káröröm helyett reménykedés!

Fájdalommal és megdöbbenéssel nézük azt a rémregénybe illő jelenetsorozatot, amely szemünk előtt lefolyik a frankhamisításokkal kapcsolatban. Napról-napra fejbekölintő események és groteszk jelenetek sorozata támadja meg idegeinket. Valahogy a levegőben ugyanazt a kiáltást halljuk, melyet egykor egy bizarr és a sors változásait jelképező és a Talmud által leirt római menetben hangoztattak.

„mit használ a csalónak csalárdsága, a hamisítónak a hamisítása“, ha egyszer a kerék mégis megfordul?

A fájdalom és a megdöbbenés ez alkalommal szól hazánknak és önmagunknak. Megdöbbennünk, mert eszembe jut a pénz-nem, melyet a régi hagyomány **מעוה של סנה** „a veszedelem pénzének“ mond. A hamisított frankok valóban „a veszedelem pénzei“ voltak. Jelképezik ezt a veszedelmet, amelyben az ország és magunk voltunk. Nem akarunk hinni szemünknek, hogy **ennyire** jutottunk, hogy pénzhamisítással foglalkozó emberek ilyen fontos és döntő tényezői jellegű, irányító szerepet tölthettek be hazánkban.

A pénzhamisítók nyomában járó összeomlásokkal kapcsolatban a zsidóság széles rétegében bizonyára az országos főkapitány karrierjének összeroppanása fogja a legnagyobb visszhangot kelteni. Az ellenforradalom első napjaiban tünt fel **Nádossy** s azóta a legreakciósbab férfiak között emlegették. Az internálási rendszer szövívője volt és ő mozgatta kiméletlen vaskézével az idegenek kiutasítását. Hogy pedig „idegenek“ alatt zsidókat kell érteni, oly zsidókat, akik évtizedeken át itt éltek, dolgoztak, büntető-törvénykönyvvel össze nem ütköztek, a zsidó hitükön kívül más bünt nem követtek el, azt természetesnek fogja mindenki találni.

Mindennemü tulás nélkül állitható, hogy **Nádossy** nevéhez számtalan zsidó sóhaj, panasz, zokszó és könny fűződik. A zsolttár ama szava: **שימה דמעה בנאדך** „az én könnyeim tömlődbe nősszegyűjtve“ nemcsak átvitt értelmű kijelentés, hanem valóság, mert a siratók tömlőbe hullatják könnyeiket. A mulatós kedvű főkapitány nagyszabásu „sirató“ volt, sok sirást okozott „és ő tömlője telve van zsidó könnyekkel“. Emellett eleget tett annak a szabálynak, amelyet az antiszemizmusról felállítottak: a gazdag zsidók okozzák és a szegények szenvedik, mert a szegény zsidóknak okozott szenvedések árnyékai kísérték a gazdag zsidók lakomáihoz való utjaiban és kitért zsidó asszonyok társaságában kibontakozott jókedvű mulatozásaiban.

Bosszuérzet nélkül állapítjuk meg karrierjének összeomlását. A mi vallásunk nem kívánja tőlünk azt az emberföltöttséget, hogy szeressük ellenfeleinket. Ellenben bölcs Salamon tanítja: **בנפול אויבך אל תשמה** „ha ellenséged elesik, ne örvendj és ha elbukik, ne ujjongjon szived“. Ugyancsak ő hirdeti: **אם רעב שנאך האכלו לחם** „ha gyűlölöd éheznek, adj neki enni; és ha szomjuhozik, adj innia“; Vallásunk szellemében ellenségeinkkel szemben igazságosnak és méltányosnak kell lennünk, inkább sajnálnunk kell őket, mert minden bün tulajdonképen a lélek betegsége. Az ellenség bukásában az örök igazság diadalát kell látnunk és üdvözlőnk. A Talmud bölcse nem a **bünösök**, hanem a **bünök** pusztulásáért imádkozott. Nem a bosszu érzésével, nem a káröröm nemtelenségével nézi ezért a zsidóság a bünös bünhődését, hanem a meginduló erkölcsi megújulás reményében.

A pró hirdetések.

Hirdetési díjszabás: Minden szó egyszeri beiktatása 1600, vastagon szedett betűkből 3200 korona. Állástkeresőknek 1000. Apróhirdetések felvétele: VII., Sip-utca 10. Jelégés levelek kettős borítékban ugyanoda intézendők. Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közölhetők.

Házasság.

INT-LLIGENS, érettségizett fiatalember ki saját jól menő üzlettel rendelkezik, elvonné azon csinos, zeneéértő, jó családból való orth. leányt, kinek hozományát üzlete nagyobbítására használhatná fel. Ajánlatokat „300 jeligére“ a kiadóba, **KIMONDOTTAN CSINOS** fiatal 19 éves hugomat, ki nem vagyona, csupán boldog vallásos családi életre vágyódik, férjhez adnám. Szigoruan orth. művelt fiatal emberek, küldjék be ajánlatukat „Boldog jövő“ jeligére a kiadóba.

INT-LLIGENS, szép, háziasan nevelt leányomnak keresek intelligens, vallásos talmudban jártas fiatalembert. Hozomány 100 millió korona. Ajánlatok „Vallásos 613“ jeligére a kiadóba kértnek

Ha férjhez menni, vagy nőszülni óhajt,

forduljon a legnagyobb bizalommal hozzám. Cím dupla lev.lapon, Sadchen alatt megíudható a kiadóhivatalban. Discretió biztosítva,

VIDÉKI vagyonosabb család kéri hivatásos Sadchen címét, akinek vallásosabb családnál ismeret-sége van. „Zártborítékban“ jelige a kiadóba.

Állást keres.

INTELLIGENS érettségizett fiatal lány, ki szombat megtartása miatt nem talál elhelyezkedést, elmenne gyors- és gépirónőnek esetleg házikisasszonyának is, hol családtagnak tekintsek. Leveleket „Vallásos“ jeligére a kiadóba.

ELSŐRENDÜ fehérmemü varrónő munkát vállal. — Tanít fehérmemü szabást, varrást hozott

anyagból. — Josika-u. 10. IV. 38. **METSZŐ**, 45 éves magyar honpolgár, 4 gyermekes családapá, elhelyezkedést keres nagyobb orth. hitközségben, hol minjen és mikve van. — Ajánlatok „Metsző“ jeligére a kiadóba kéretnek.

ORTHODOX zsidónót keresek gyermekeim mellé, aki főzést is vállal. Mindeneslány van. Cs ladtagnak lesz tekintve Németül beszélő előnyben. Hoffmann Manó, Sopron.

BAUM BERNÁI nyugd. okl. tanító és hittanár, elvállalja elhalt családtagok lelkiüdvének szölv (Misznaesz) tanulást és imát, esetleg a „Kadis“ mondasát is a gyászévben helyben ugyancsintén a vidékről, valamint Budapesten corepetitori állást elemi- és alsó középiskolai tanulók mellé a hit-tanból és a többi tantárgyakból, végzi bármely (szombaton szünetelő) bizalmi állást.

PERFEKT könyvelő állást keres gyakorlatlalt, ajánlkozik malomba szombat megtartása mellett. Ajánlatokat „Szorgalmas“ jeligére a kiadóba.

Állást nyer.

BELVÁROSI női kalap-szalomba

tanulóleány fizetéssel felvételt József-tér 12. Női kalapszalomb.

Külfönte.

Dr. FRISCH: „Szemelvények a Bibliából“ című könyve jutányos áron kapható a Zsidó Újság kiadóhivatalában, VII. Sip-u. 10.

ÁRVÁN MARADT 16 éves fiu, igen tehetséges, fest, és zeneileg is képzett, adoptáltatná magát. Józsviv szülőknek halás és szerető fia lenne. Szíves ajánlatokat „jó gyermek“ jeligére a Zsidó Újság kiadóhivatalába kérünk.

ORTH. családnál fiatalabb fiu, vagy leány lakást kaphat olcsó áron. Esetleg kosztot is. Moskovitz Jakabné VII. Jósika-u. 10 IV. 38.

DANCIGER cukrászda Rombach-uccában visszavonulás miatt eladó.

BÉCSI UTAMRÓL hazatérve, vállalom a leginomabb kivitelben készült ruhákat, rendkívül olcsó árban. Szombaton zárva. Munk Sári, Kertész-u. 27. I. em.